



**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ  
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ВНУТРІШНІХ СПРАВ  
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА  
ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ  
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН**

**НОТАРІАТ УКРАЇНИ**

*Навчально-методичні рекомендації  
до семінарських та практичних занять  
(для здобувачів вищої освіти 4 курсу денної форми навчання  
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)  
Спеціальність: 081 Право)*

**Дніпро – 2023**

УДК 347.961  
К 26

*Схвалено Науково-методичною радою  
Дніпропетровського державного  
університету внутрішніх справ,  
(протокол № 10 від 20.06.2023 р.)*

### **РЕЦЕНЗЕНТИ:**

**Тетяна АЛФЬОРОВА**, перший проректор Дніпровського гуманітарного університету, кандидат юридичних наук, доцент;  
**Влада ДВІРНИКОВА**, приватний нотаріус.

### **УКЛАДАЧІ:**

**Роман КАРПЕНКО**, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент;

**Олег ЖУРАВЕЛЬ**, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, підполковник поліції.

**К 26 Карпенко Р. В., Журавель О. Є.** Нотаріат України: навч.-метод. реком. до семінар. та практ. занять. Дніпро : ДДУВС, 2023. 68 с.

Навчально-методичні рекомендації до семінарських та практичних занять з тем, передбачених навчальним планом з дисципліни «Нотаріат України».

Для здобувачів вищої освіти та викладачів юридичних закладів вищої освіти.

## ЗМІСТ

Вступ.....	4
Обсяг навчальної дисципліни.....	7
Тема 1. Поняття нотаріату, його завдання та місце в правовій системі України.....	8
Тема 2. Організаційно-правові засади діяльності нотаріату в Україні.....	15
Тема 3. Нотаріальний процес.....	22
Тема 4. Загальні правила вчинення нотаріальних дій.....	39
Тема 5. Посвідчення безспірних прав.....	34
Тема 6. Посвідчення безспірних фактів.....	42
Тема 7. Охоронні нотаріальні дії.....	47
Тема 8. Нотаріальні дії, спрямовані на надання документам виконавчої сили.....	53
Питання для підготовки до підсумкового контролю.....	59
Порядок проведення підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти.....	63
Система оцінювання успішності навчання.....	64
Рекомендована література.....	65

## ВСТУП

У правовій системі нотаріат грає значну роль як орган безспірної цивільної юрисдикції і превентивного правосуддя. Латинське висловлювання «consensus facit ius», що означає «згоду створює право» (тобто сторони за допомогою згоди створюють собі право), підкреслює значимість нотаріальної діяльності, де сторони, шляхом своєї згоди, самі формують правові угоди, які фіксуються та посвідчуються нотаріальними актами, що мають силу доказу та публічне визнання.

Роль нотаріату в Україні істотно росте. Це обумовлюється розвитком цивільного обороту, розширенням круга об'єктів приватної власності і зростанню потреби в ефективній і високопрофесійній діяльності нотаріусів. Варто відзначити, що роль нотаріату може відрізнитися в залежності від конкретної правової системи країни, оскільки значення нотаріально засвідчених документів може бути різним. Однак, для студентів, які навчаються за спеціальністю 081 «Право» і програмою з права, нотаріат в Україні є цікавою та практично важливою темою для вивчення та майбутнього професійного використання.

**Метою** вивчення навчальної дисципліни «Нотаріат України» є засвоєння студентами змісту норм і інститутів нотаріату, принципів нотаріату, загальних правил здійснення нотаріальних дій і особливостей міжнародного співробітництва у сфері нотаріату.

**Передумови для вивчення навчальної дисципліни:** передбачено попереднє оволодіння дисциплінами: «Римське право», «Цивільне та сімейне право», «Житлове право», «Земельне право», «Міжнародне приватне право», «Цивільний процес», «Спадкове право» та інших.

**Результати** вивчення навчальної дисципліни «Нотаріат України»

Відповідно до вимог освітньої програми, студенти повинні **знати:**

**1) на понятійному рівні:**

- основні поняття, що стосуються нотаріату, його предмет і завдання, а також правова основа, на якій ґрунтується його діяльність;
- вимоги, які ставляться до посади нотаріуса, його права і обов'язки;
- процедура видачі та анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю та підстави для такого анулювання;
- організаційну побудову нотаріату в Україні;
- структуру нотаріальних органів та організаційні форми нотаріальної діяльності;
- компетенцію нотаріальних органів щодо вчинення нотаріальних дій;
- локалізація вчинення нотаріальних дій;
- часові межі вчинення нотаріальних дій;
- причини для відмови у вчиненні нотаріальних дій;
- процедури оскарження нотаріальних дій та відмови в їх вчиненні;

- вимоги до нотаріальних документів;
- нотаріальні акти;
- нотаріальне діловодство;
- основні правила посвідчення договорів, що підлягають обов'язковому нотаріальному оформленню;
- посвідчення безспірних фактів;
- посвідчення безспірних прав;
- нотаріальні дії, спрямовані на охорону майна та документів;
- нотаріальні дії з надання документам виконавчої сили;
- нотаріальне оформлення документів для дій за кордоном;
- прийняття документів, складених за кордоном.

## **2) на фундаментальному рівні:**

- історію розвитку нотаріату;
- парадигму та методологію пізнання нотаріату, тобто принципи та підходи, за допомогою яких вивчається ця галузь права.

## **3) на практично-творчому рівні:**

- методика вирішення практичних завдань з порядку та особливостей вчинення нотаріальних дій.

### **вміти:**

#### **1) на репродуктивному рівні:**

- вивчити основні терміни та структури, що стосуються нотаріату, та бути здатним виконувати тести та індивідуальні завдання, що вимагають відтворення набутих знань;

#### **2) на алгоритмічному рівні:**

- освоїти вміння використовувати загальні та спеціальні методи аналізу інститутів нотаріату і самостійно оперувати нормативно-правовими актами;

#### **3) на евристичному рівні:**

- вміти аналізувати структуру та особливості права нотаріату і виступати в якості експерта та консультанта при навчанні інших осіб;

#### **4) на творчому рівні:**

- вміння передавати інформацію усно та письмово шляхом викладання її вичерпно, логічно та творчим способом;
- вміти висловлювати свої думки та дискутувати, пов'язуючи теоретичний матеріал з практичними прикладами та висновками.

### **Загальні компетентності:**

ЗК1 – Вміння використовувати абстрактне мислення, проводити аналіз та синтез інформації.

ЗК2 – Здатність застосовувати набуті знання в реальних ситуаціях.

ЗК3 – Глибокі знання та розуміння в галузі, пов'язаній з професією, а також розуміння суті та особливості професійної діяльності.

ЗК4 – Здатність спілкуватися як усно, так і у письмовій формі, використовуючи державну мову.

### **Фахові (спеціальні) компетентності:**

СК3 – Розуміння, що повага до честі і гідності людини є найвищою соціальною цінністю та розуміння їх правового характеру.

СК8 – Оволодіння знаннями і розумінням особливостей застосування та реалізації норм матеріального і процесуального права.

СК11 – Вміння визначати факти, які є відповідними та значимими для юридичного аналізу.

СК12 – Здатність аналізувати правові проблеми, створювати та обґрунтовувати правові позиції.

СК13 – Здатність проводити критичний та системний аналіз правових явищ.

СК14 – Здатність консультувати з питань права, зокрема, щодо можливих шляхів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до професійної етики, з дотриманням норм щодо конфіденційності особистих даних та інформації.

СК15 – Здатність до самостійної підготовки проєктів актів правозастосування.

СК16 – Вміння логічно, критично та систематично аналізувати документи, розуміти їх правову природу та вагомість.

### **Програмні результати навчання:**

ПРН1 – Вміти оцінювати переконливість аргументів у ситуаціях, де умови та обставини є невідомими наперед.

ПРН5 – Мати здатність зробити короткий, але належно обґрунтований висновок щодо окремих фактичних обставин (даних).

ПРН11 – Володіти базовими навичками риторики.

**Навчально-методичні рекомендації** до семінарських та практичних занять з навчальної дисципліни «Нотаріат України» розраховані на здобувачів вищої освіти денної форми навчання Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (20 годин лекцій; 8 години семінарських занять; 12 годин практичних занять; 80 годин індивідуальної та самостійної роботи).

# ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

## НОТАРІАТ УКРАЇНИ

Рівень вищої освіти  
Спеціальність

перший (бакалаврський)  
«081 Право»

на 2023/2024 навчальний рік

Форма навчання ДЕННА

Обсяг 4 кредити ЄКТС (120 годин)

Навчально-науковий інститут права та інноваційної освіти

Курс 4

Групи ЮД-031 МСН, ЮД-942, ЮД-943, ЮД-944, ЮД-945

№ теми згідно з РПНД	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин	Аудиторна робота				Самостійна та індивідуальна робота	
			Всього	Лекції	Семінари	Практ. заняття		
1	Поняття нотаріату, його завдання та місце в правовій системі України	14	4	2		2	10	
2	Організаційно-правові засади діяльності нотаріату в Україні	16	6	2	4		10	
3	Нотаріальний процес	16	6	4		2	10	
4	Загальні правила вчинення нотаріальних дій	18	8	4	4		10	
5	Посвідчення безспірних прав	14	4	2		2	10	
6	Посвідчення безспірних фактів	14	4	2		2	10	
7	Охоронні нотаріальні дії	14	4	2		2	10	
8	Нотаріальні дії, спрямовані на надання документам виконавчої сили	14	4	2		2	10	
<b>Разом за семестр</b>		<b>120</b>	<b>40</b>	<b>20</b>	<b>8</b>	<b>12</b>	<b>80</b>	
<i>Форма підсумкового контролю</i>		<i>залік</i>						

# ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ НОТАРІАТУ, ЙОГО ЗАВДАННЯ ТА МІСЦЕ В ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

*Практичне заняття – 2 год.*

## **План:**

1. Історичні періоди розвитку нотаріату.
2. Система нотаріату.
3. Сутність та характеристики нотаріату.
4. Завдання, принципи та функції нотаріальної діяльності.
5. Предмет і система дисципліни «Нотаріат України».
6. Місце нотаріату у правовій системі України.
7. Джерела правового регулювання нотаріальної діяльності.

**Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:** нотаріат, система нотаріату, завдання нотаріату, принципи нотаріату, функції нотаріату.

## **Навички, які мають бути напрацьовані під час заняття:**

- історичні етапи розвитку нотаріату;
- поняття нотаріату;
- поняття системи нотаріату;
- завдання, принципи та функції нотаріальної діяльності;
- правове регулювання нотаріальної діяльності.

## **Уміння, які мають бути вироблені під час заняття:**

- розкрити історичні етапи розвитку нотаріату;
- розкрити поняття нотаріату та нотаріальної діяльності;
- розкрити правове регулювання нотаріальної діяльності.

## **Методичні вказівки для підготовки до семінарського та практичного заняття**

При вивченні даної теми важливо враховувати, що нотаріат України відіграє значну роль у забезпеченні правозахисної та правоохоронної функцій у системі правоохоронних органів країни. Сам термін «нотаріат» походить від латинського слова «notarius», що означає «переписувач» або «секретар». У сучасній правовій науці термін «нотаріат» має декілька значень:

1) він використовується для опису системи органів та посадових осіб, які діють як нотаріуси згідно з законодавством, з метою захисту прав та інтересів громадян, юридичних осіб, іноземців та осіб без громадянства;

2) він охоплює галузь законодавства, яка регулює нотаріальну діяльність. Ця галузь також називається нотаріальним процесом;

3) він охоплює окрему галузь юридичної науки, яка займається вивченням та регулюванням процесу та діяльності нотаріату та його учасників у сфері нотаріальних послуг. Згідно з законодавством України,



зокрема Законом «Про нотаріат» від 02.09.1993 року № 3425-ХІІ, нотаріат в країні є системою органів та посадових осіб, яким покладено обов'язок посвідчувати права, факти з юридичним значенням та здійснювати інші нотаріальні дії, передбачені законом, з метою надання їм юридичної достовірності.

Завдання нотаріату. Завданням нотаріату є забезпечення захисту та збереження власності, прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб, сприяння зміцненню законності і правопорядку, а також запобігання порушенням закону.

Нотаріат виконує три основні завдання. Перше завдання полягає в забезпеченні захисту та охорони власності, прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб. Крім того, нотаріальні органи виконують функцію правоохоронного органу і можуть допомогти у захисті прав, наприклад, шляхом посвідчення документів про виконавчі написи або протесту векселів, а також підтвердження несплати чеків. Це завдання ефективно виконується, якщо дотримуються процесуальних норм, встановлених Законом України «Про нотаріат», який забезпечує захист прав та інтересів громадян і організацій під час проведення нотаріальних дій. Порушення цих норм може призвести до недійсності нотаріальних актів.

Друге завдання нотаріату полягає у сприянні зміцненню законності та правопорядку. Дії, які здійснюються нотаріальними органами, забезпечують захист і охорону важливих прав та інтересів громадян і організацій, пов'язаних з їхнім існуванням, діяльністю та майновими правами. Підтверджуючи законність і достовірність нотаріальних дій, нотаріуси також запобігають можливим правопорушенням.

Третє завдання полягає в запобіганні правопорушенням шляхом надання правових консультацій та роз'яснень щодо наслідків нотаріальних дій. Виконуючи ці завдання, нотаріат підтверджує та закріплює певні права та факти, сприяючи запобіганню можливих порушень або захисту уже порушених прав. Отже, основна суть нотаріальної діяльності полягає в тому, щоб посвідчувати та підтверджувати права і факти, юридично закріплювати цивільні права з метою запобігання можливим порушенням або захисту вже порушених прав.

Нотаріат є особливим правовим інститутом, який володіє наступними характеристиками: він має особливих суб'єктів, які мають спеціальні повноваження і обов'язки, а також виконує спеціальні процедури.

Нотаріат, як правовий інститут, має за мету забезпечення реалізації, охорони та захисту прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, територіальних громад і держави. Це досягається шляхом належного виконання уповноваженими державою особами своїх повноважень у сфері нотаріальної діяльності, відповідно до закону, встановлених підстав, меж і мети.

Необхідно виділити наступні функції нотаріату. Функції нотаріату представляють основні напрямки його діяльності, які відображають унікальні особливості цього правового інституту. Одні з науковців можуть мати різні точки зору щодо функцій нотаріату, але основними завданнями нотаріусів як носіїв владних повноважень є:

1) виконує охоронну та правозахисну функцію, спрямовану на забезпечення недоторканості прав, свобод і законних інтересів осіб, а також на захист власності незалежно від її форми і зміцнення режиму законності та правопорядку. Наприклад, вживаючи заходів до охорони спадкового майна, нотаріат попереджає порушення майнових інтересів спадкоємців і забезпечує збереження цілісності майна померлого. Крім того, нотаріат виконує функцію захисту охоронюваних прав і інтересів у разі їх порушення. Наприклад, засвідчення факту несплати боржником суми згідно з векселем шляхом вчинення протесту дозволяє векселедержателю зберегти всі права за векселем і має наслідком право на стягнення суми заборгованості.

2) правозастосовна, яка полягає в розгляді та вирішенні юридичних питань, що виникають у конкретних життєвих ситуаціях.

3) доказова функція, яка полягає у посвідченні документів та забезпеченні їх безспірності. Нотаріус створює письмові докази, що підтверджують факти та угоди.

4) попереджувально-профілактична або превентивна. Сутність даної функції передбачає попередження можливих конфліктів та спорів шляхом встановлення наявності або відсутності відповідних прав та обов'язків у суб'єктів. Нотаріус запобігає можливим правопорушенням шляхом вжиття відповідних заходів. Так, можна сказати, що нотаріус здійснює превентивну правосудну діяльність.

5) виконують фіскальну функцію, контролюючи виконання суб'єктами податкових зобов'язань під час проведення нотаріальних дій. Таким чином, нотаріуси, незалежно від свого статусу (державні або приватні), виконують функції правоохоронної та правозахисної діяльності, що є необхідною складовою частиною відповідних правоохоронних та правозахисних механізмів держави.

#### **Тематика рефератів:**

1. Історія виникнення та розвитку нотаріату.
2. Сучасні світові системи нотаріату та їх порівняльна характеристика.
3. Класичний (латинський) нотаріат та його визначальні риси.
4. Відтворення правових стандартів класичної системи нотаріату в нотаріальному законодавстві України.
5. Міжнародний союз нотаріату.
6. Правова характеристика нотаріату класичного типу.
7. Нотаріат України як нотаріат класичного типу.
8. Світові системи нотаріату.
9. Нотаріальна юрисдикція.
10. Територіальна юрисдикція нотаріусів.

## **Практичні завдання:**

### **Задача 1.**

У суд було подано позовну заяву позивачем на 3 січня 2022 року, в якій вимагалось визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню.

В позовній заяві позивач посилався на те, що в жовтні 2021 року, після встановлення на належний йому смартфон електронної системи «Дія», позивачу стало відомо про наявність відкритого 01.03.2021 виконавчого провадження № 64659142 про примусове стягнення з нього на користь ТОВ «Фінансова компанія «Кредит-Капітал» грошових коштів у сумі 12110,00 грн.

Ознайомившись з документами, що були розміщені в електронній системі «Дія», позивачу стало відомо, що вказане виконавче провадження було відкрите державним виконавцем Здолбунівського районного відділу державної виконавчої служби Західного міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Львів) Павліш І. С. у зв'язку з пред'явленням відповідачем до примусового виконання вчиненого 04.01.2021 приватним нотаріусом Київського міського нотаріального округу Баршацьким І. В. виконавчого напису № 405 про стягнення з позивача на користь відповідача заборгованості у вищевказаній сумі.

В рамках виконавчого провадження № 64659142 державним виконавцем Здолбунівського районного відділу державної виконавчої служби Західного міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Львів) Павліш І. С. було винесено ряд постанов, зокрема, постанову про арешт коштів.

Пізніше, на підставі заяви позивача 14.12.2021 державним виконавцем Павліш І.С. було винесено постанову про передачу вказаного виконавчого провадження (передачу виконавчого напису № 405 від 04.01.2021) до Гуляйпільського відділу державної виконавчої служби у Пологівському районі Запорізької області Південно-Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Дніпро), який останнім 12.01.2021 було прийнято до виконання.

Позивач вважає, що виконавчий напис про стягнення з нього на користь відповідача грошових коштів у розмірі 12110,00 грн. вчинений нотаріусом з численними порушеннями норм законодавства, а тому є таким, що не підлягає виконанню.

***Дайте правовий аналіз ситуації.***

***Чи буде визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню?***

### **Задача 2.**

ОСОБА 1 подала позовну заяву до суду проти ТОВ «Фінансова компанія «Ел.Ен.Груп» та третіх осіб, які не мають самотійних претензій щодо предмета спору. У заяві зазначені приватний нотаріус Київського міського нотаріального округу Золотих Олександр Олександрович та приватний виконавець виконавчого округу Харківської області Петренко

Дмитро Олександрович. У позовній заяві проситься визнати виконавчий напис таким, що не підлягає виконанню, зареєстрований у реєстрі під номером 72 від 15 квітня 2020 року, який був складений приватним нотаріусом Золотим О.О., стосовно стягнення з ОСОБА 1 на користь ТОВ «ФК «Ел.Ен.Груп» суми заборгованості в розмірі 11 871 грн 55 копійок.

На обґрунтування своїх вимог позивач зазначає, що приватним нотаріусом Київського міського нотаріального округу Золотих О. О. здійснено виконавчий напис, зареєстрований в реєстрі за № 72, за яким стягнуто із ОСОБА 1 на користь ТОВ «Фінансова компанія «Ел.Ен.Груп.» заборгованість у розмірі 11 221 грн 55 к. На даний час виконавчий напис перебуває на виконанні у приватного виконавця виконавчого округу Харківської області Петренка Д. О. номер виконавчого провадження 67196645.

Позивач вказує на те, що правові підстави для вчинення вказаного виконавчого напису відсутні, оскільки у приватного нотаріуса не було передбачених законодавством документів, за якими стягнення заборгованості провадиться у безспірному порядку. Окрім того, позивач не повідомлена про договори відступлення права вимоги, здійснені АТ «Райффайзен Банк Аваль» за кредитним договором № 014/0484/82/0194306 від 03 серпня 2017 року. Також, у виконавчому написі не зазначено коли саме виник борг та коли була дата останнього чи чергового платежу.

Таким чином, позивач вважає, що виконавчий напис вчинений з порушенням закону, оскільки під час вчинення оскаржуваного виконавчого напису нотаріус порушив порядок вчинення виконавчого напису, не направивши позивачу вимогу, не врахувавши та не перевірявши факт безспірності заборгованості, не зазначивши у написі жодного документа, що підтверджує суму безспірної заборгованості.

***Дайте правовий аналіз ситуації.***

***Чи буде задоволено визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню?***

***Чи може з даної справи бути винесено заочне рішення?***

**Задача 3.**

У березні 2019 року, ОСОБА 1 звернулася до суду з позовною заявою, яка була підписана та подана її представником, адвокатом Герцун В. С. Заява була спрямована проти приватного нотаріуса Філіпенка Д. В. з Новоодеського районного нотаріального округу Миколаївської області. У позовній заяві просилося визнати незаконною та скасувати постанову приватного нотаріуса, якою відмовлено у вчиненні нотаріальної дії, а також зобов'язати нотаріуса вчинити необхідну нотаріальну дію.

Свої вимоги позивач обґрунтував тим, що померла його мати – ОСОБА 4, після смерті якої відкрилася спадщина, зокрема на право (1/3 частка) на земельну частку (пай) розміром 10.4 в умовних кадастрових гектарах, що знаходиться за адресою: Миколаївська область, Новоодеський район, с. Димівське КСП «Дружба».

Особа-позивач звернулася до приватного нотаріуса, що діє в Новоодеському районному нотаріальному окрузі Миколаївської області, з метою отримання свідоцтва про право на спадщину за законом. Проте, 12 березня 2019 року приватним нотаріусом було прийнято рішення відмовити у вчиненні нотаріальної дії – конкретно, у видачі свідоцтва про право на спадщину за законом щодо певної частки спадкового майна, а саме права на земельну ділянку (пай). Це рішення було обумовлено відсутністю документа, який підтверджує право спадкоємця (1/3 частку) на спадкове майно.

Позивач вважає дії нотаріуса незаконними, а тому звертається до суду з даним позовом, в якому просить суд:

1) визнати незаконною та скасувати Постанову приватного нотаріуса Новоодеського районного нотаріального округу Миколаївської області Філіпенка Д. В. про відмову у вчиненні нотаріальної дії від 12.03.2019 р. в частині відмови ОСОБА 1 в видачі свідоцтва про право на спадщину на відповідну частку, 1/3 частки земельної частки (пай) розміром 10.4 умовних кадастрових гектарів, яка належить відповідно до Свідоцтва про право на спадщину від 30.03.2001 р. серії АВР № 796517 ОСОБА 4, яка померла;

2) зобов'язати приватного нотаріуса Новоодеського районного нотаріального округу Миколаївської області Філіпенка Д. В. видати ОСОБА 1 свідоцтво про право на спадщину на 1/9 частки земельної частки (пай) розміром 10.4 умовних кадастрових гектарів, яка належить відповідно до Свідоцтва про право на спадщину від 30.03.2001 р. серії АВР № 796517 ОСОБА 4, яка померла;

3) стягнути з відповідача судові витрати.

***Який порядок правового регулювання діяльності нотаріату в Україні?  
Яке рішення буде прийнято судом?***

***Чи буде визнана незаконною та скасована постанова приватного нотаріуса Новоодеського районного нотаріального округу Миколаївської області Філіпенка Д. В. про відмову у вчиненні нотаріальної дії від 12.03.2019 р. в частині відмови ОСОБА 1, РНОКПП НОМЕР 2, в видачі свідоцтва про право на спадщину на відповідну частку?***

**Задача 4.**

17.03.2023 р. представник позивача звернулася до суду з вище вказаним позовом, в якому зазначила, що 10 вересня 2019 р. приватним нотаріусом Броварського районного нотаріального округу Київської області Гамзатовою А. А. було вчинено виконавчий напис № 4555 про стягнення на користь стягувача ТОВ «Вердикт Капітал» з ОСОБА 3 заборгованості за кредитним договором від 10.07.2015 р. № 500980987 в розмірі 47605,20 грн.

В березні 2023 р. при оформленні спадщини після смерті матері ОСОБА 1 ОСОБА 4, нотаріусом було повідомлено про внесення приватним виконавцем виконавчого округу м. Києва Клітченко О. А. до реєстру боржників інформації щодо ОСОБА 1, в зв'язку з виконанням виконавчого провадження № 60150494.

Адвокатом було направлено адвокатський запит до приватного виконавця з метою отримання копії виконавчого напису та постанови про відкриття виконавчого провадження.

Адвокат отримав відповідь на свій запит від 14.03.2023 р. № 1177, в якій було вказано, що виконавче провадження було розпочато на підставі виконавчого напису, що видається нотаріусом, і були здійснені стягнення заробітної плати.

Позивач вважає, що виконавчий напис був складений з порушенням чинного законодавства і не має підстав для виконання.

Посилаючись на ст. 88 ЗУ «Про нотаріат», представник позивача просить визнати таким, що не підлягає виконанню виконавчий напис № 4555 від 10.09.2019 р., вчинений приватним нотаріусом Броварського районного нотаріального округу Київської області Гамзатовою А.А. про стягнення з позивача на користь ТОВ «Вердикт Капітал» грошових коштів у сумі 47605,20 грн. та 650 грн. за вчинення виконавчого напису нотаріуса.

Ухвалою від 22.03.2023 р. у справі відкрито провадження та призначено судові засідання на 25.04.2023 р.

Представник позивача направила до суду заяву про розгляд справи без її участі та за відсутності позивача, позов підтримує, просить задовольнити з підстав, викладених в позовній заяві.

***Чи буде визнаний виконавчий напис нотаріуса таким, що не підлягає виконанню?***

***Чи буде Визнаним таким, що не підлягає виконанню виконавчий напис № 4555, вчинений 10.09.2019 р. приватним нотаріусом Броварського районного нотаріального округу Київської області Гамзатовою Аліною Анатоліївною про стягнення з ОСОБА 7 на користь Товариства з обмеженою відповідальністю «Вердикт Капітал» заборгованості за кредитним договором?***

***Дайте правову оцінку.***

**Задача 5.**

До нотаріуса звернулися двоє клієнтів, але вони не знають державної української мови.

***Чи повинен нотаріус якщо сторони не розмовляють на мові, яку зрозумілий нотаріус, забезпечити наявність перекладача?***

**Задача 6.**

До нотаріуса звернулися банк, громадянин Михайлов і «СТРІЙ» № 37. Вони планували укласти договір, в якому були визначені такі умови:

1) Банк зобов'язується надати Михайлову кредит в розмірі 50 000 доларів США для придбання квартири.

2) «СТРІЙ» № 37 зобов'язується передати у власність Михайлову трьохкімнатну квартиру, а Михайлов зобов'язується заплатити «СІЧ» № 37 суму в розмірі 20 000 доларів США за власні кошти і 50 000 доларів США за кошти, отримані в кредит.

3) Квартира передається банку у формі іпотеки як засіб забезпечення виконання зобов'язання щодо повернення кредиту та сплати відсотків.

***Які питання повинен роз'яснити нотаріус?***

**Завдання 1.** Складіть порівняльну таблицю чим відрізнялися моделі нотаріату Італії, Німеччини та Франції?

**Завдання 2.** Визначте місце норм, що регулюють діяльність нотаріату, у системі права.

**Завдання для самостійної роботи до Теми 1:**

1. Підготувати схему етапи розвитку нотаріату.
2. Підготувати таблицю «Принципи нотаріальної діяльності».
3. Підготуйте реферативні повідомлення (есе) за матеріалами публікацій в наукових періодичних виданнях, в яких висвітлюються сучасні проблеми нотаріату.

**Індивідуальні завдання до Теми 1:**

1. Підготуйте мультимедійну презентацію за даною темою.
2. Скласти 10 задач за даною темою.

## **ТЕМА 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ НОТАРІАТУ В УКРАЇНІ**

*Семінарське заняття № 1 – 2 год.*

**План:**

1. Система нотаріальних органів і посадових осіб, на яких покладено обов'язок вчиняти нотаріальні дії в Україні. Їх компетенція.
2. Вимоги до нотаріуса, помічника нотаріуса.
3. Правовий статус нотаріуса, помічника нотаріуса.
4. Вища кваліфікаційна комісія нотаріату.
5. Складання кваліфікаційного іспиту.
6. Видача та анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю.

**Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:** нотаріус, державний нотаріус, приватний нотаріус, помічник нотаріуса, Вища кваліфікаційна комісія нотаріату, кваліфікаційний іспит, свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю.

**Навички, які мають бути напрацьовані під час заняття:**

– порядок функціонування системи нотаріальних органів і посадових осіб, на яких покладено обов'язок вчиняти нотаріальні дії в Україні. Їх компетенція.

**Уміння, які мають бути вироблені під час заняття:**

– визначати правове становище нотаріуса, помічника нотаріуса  
– правильно застосовувати законодавство про нотаріальну діяльність  
– відповідальність нотаріуса та помічника нотаріуса за порушення законодавства.

## **Методичні вказівки для підготовки до семінарського та практичного заняття:**

При вивченні даної теми студентам слід звернути увагу на такі аспекти. Нотаріус є уповноваженою державною особою, яка займається нотаріальною діяльністю у рамках державної нотаріальної контори, державного нотаріального архіву або як самостійний професіонал. Ця діяльність включає посвідчення прав та фактів, що мають юридичну вагу, а також здійснення інших нотаріальних дій, передбачених законом, з метою їх юридичної достовірності. Згідно зі статтею 3 Закону України «Про нотаріат», нотаріусом може бути громадянин України, який має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, має стаж роботи в галузі права протягом не менше шести років, включаючи принаймні три роки роботи як помічник нотаріуса або консультант у державній нотаріальній конторі, успішно склав кваліфікаційний іспит та отримав свідоцтво, що підтверджує його право на зайняття нотаріальною діяльністю. Проте, слід зауважити, що особа з судимістю за вчинення злочину, обмежена у дієздатності або визнана недієздатною згідно судового рішення не може мати статусу нотаріуса.

Для забезпечення об'єктивності в роботі нотаріуса, важливою вимогою є їх незалежність і неупередженість. Тому, нотаріусам заборонено бути працівниками інших державних, приватних і громадських організацій, а також займатися підприємницькою або посередницькою діяльністю, або виконувати будь-яку оплачувану роботу. Це важливо, щоб нотаріуси могли діяти незалежно від будь-яких зовнішніх впливів і інтересів, забезпечуючи об'єктивність і довіру до їхньої професійної діяльності.

Нотаріуси мають право вирішувати питання, що виникають з міжнародного права та угод, укладених Україною, в рамках своєї компетенції та встановленого порядку. Держава забезпечує рівні умови для доступу громадян до нотаріальної діяльності та рівні можливості для нотаріусів у здійсненні своїх обов'язків. Будь-яке втручання в роботу нотаріуса, зокрема з метою перешкоджання його обов'язкам або спонукання до неправомірних дій, включаючи вимагання розкрити нотаріальну таємницю, забороняється і підлягає відповідальності згідно з чинним законодавством.

Нотаріуси та посадові особи органів місцевого самоврядування, яким надано повноваження вчиняти нотаріальні дії, мають обмеження щодо виконання таких дій. Вони не можуть вчиняти нотаріальні дії на своє ім'я або від свого імені, а також на ім'я і від імені свого чоловіка або дружини, а також на ім'я родичів (батьків, дітей, онуків, діда, баби, братів, сестер). Також вони не можуть вчиняти нотаріальні дії на ім'я працівників відповідної нотаріальної контори, працівників, які перебувають у трудових відносинах з приватним нотаріусом, або працівників даного виконавчого комітету. Крім того, посадові особи органів місцевого самоврядування не можуть вчиняти нотаріальні дії на ім'я і від імені самого виконавчого комітету.



### **Тематика рефератів:**

1. Проблеми правового забезпечення розвитку нотаріальних відносин в Україні.
2. Характеристика міжнародних договорів як джерел нотаріального права.
3. Вимоги до посади нотаріуса в Україні.
4. Вимоги до помічника нотаріуса.
5. Процедура складання кваліфікаційного іспиту.
6. Правовий статус Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату
7. Порядок отримання свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю.
8. Робоче місце приватного нотаріуса.
9. Процедура реєстрації приватної нотаріальної діяльності
10. Організаційні аспекти нотаріальної діяльності.
11. Організаційно-правове забезпечення нотаріальної діяльності в Україні.
12. Допуск до професії нотаріуса в зарубіжних країнах.

### ***Семінарське заняття № 2 – 2 год.***

#### **План:**

1. Організаційний аспект роботи державних нотаріальних контор і державних нотаріальних архівів.
2. Організаційні питання пов'язані з виконанням нотаріальних дій посадовими особами виконавчих органів місцевих рад. Організація нотаріальних дій в консульських установах та дипломатичних представництвах.
3. Процедура реєстрації приватної нотаріальної діяльності. Робоче місце (нотаріальна контора) приватного нотаріуса.
4. Зупинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса. Питання щодо заміщення приватного нотаріуса.
5. Процедура припинення приватної нотаріальної діяльності.
6. Нотаріальне діловодство.

### **Практичні завдання:**

#### **Задача 1.**

У червні 2022 року Шевченківському районному суду м. Києва була передана позовна заява ОСОБА 1 проти Товариства з обмеженою відповідальністю «Фінансова компанія «Європейська агенція з повернення боргів», яка надійшла для розгляду згідно з ухвалою Дніпровського районного суду м. Києва від 18.02.2022. У цій справі також зазначені треті особи: приватний нотаріус Личук Т. В. з Івано-Франківського міського нотаріального округу Івано-Франківської області та приватний виконавець Павлюк Н. В. з виконавчого округу міста Києва. Спірним питанням є визнання виконавчого напису № 6887 від 26.12.2020 таким, що не підлягає виконанню. Згідно з протоколом автоматизованого розподілу судової справи, датованим 16.06.2022, дана справа була передана для розгляду суддею Сіромашенко Н. В.

Обґрунтовуючи свої вимоги, позивач зазначив на те, що оспорюваний виконавчий напис вчинений приватним нотаріусом з грубим порушенням вимог ст. 87, 88 Закону України «Про нотаріат», Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, що затверджений наказом Міністерства юстиції від 22.02.2012 року № 296/5, оскільки приватному нотаріусу не надано та ним не перевірено документів на підтвердження безспірності заборгованості, зокрема, відсотки та комісії, є надмірно великими та необґрунтованими, від відповідача на його адресу не надходило вимоги - повідомлення про погашення заборгованості із зазначенням суми боргу, а також не надходило повідомлень про відступлення прав вимоги за договором на підтвердження законних правових підстав звернення стягнення за кредитом ТОВ «Фінансова компанія «Європейська агенція з повернення боргів», враховуючи, що всі платежі з погашення кредиту повинні здійснюватися ним на користь ПАТ «Дельта Банк». Відтак вважає, що є достатньо підстав для визнання оспорюваного виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню.

***Чи буде визнаний виконавчий напис нотаріуса таким, що не підлягає виконанню?***

***Чи буде визнаним таким, що не підлягає виконанню виконавчий напис приватним нотаріусом на користь товариства заборгованості за кредитним договором?***

***Дайте правову оцінку.***

#### **Задача 2.**

Відповідно до рішення суду від 12.11.2015, боржник був визнаний банкрутом, і розпочато процедуру ліквідації. Ліквідатором банкрута було призначено арбітражного керуючого, Назаренка С. А., згідно з ухвалою суду від 23.08.2016.

Ліквідатор, Назаренко С. А., в якості представника боржника, подав скаргу від 13.02.2017 з номером 02-03/167 на бездіяльність приватного нотаріуса Київського міського нотаріального округу, Андрієвської С. В. У скарзі висловлені вимоги: визнати бездіяльність нотаріуса Андрієвської С. В. щодо незаконного відмови у наданні інформації; зобов'язати нотаріуса Андрієвську С. В. надати копії документів, таких як: договір купівлі-продажу квартири № 89 у будинку № 52 по вул. Щербакова у м. Києві, серія та номер 513, покупець Кучеренко Олександр Михайлович; свідоцтво про право власності на квартиру № 89, видане Кучеренку О. М.; всі документи, на підставі яких було оформлено право власності на квартиру № 89; договір купівлі-продажу квартири № 269б у будинку № 52 по вул. Щербакова у м. Києві, серія та номер 589, покупець Шевчук Людмила Василівна; свідоцтво про право власності на квартиру № 269б, видане Шевчук Л. В.; всі документи, на підставі яких було оформлено право власності на квартиру № 269б; договір купівлі-продажу квартири № 297а у будинку № 52 по вул. Щербакова у м. Києві, серія та номер 399, покупець Дуплійчук Олексій

Михайлович; свідоцтво про право власності на квартиру № 297а, видане Дуплійчуку О. М.; всі документи, на підставі яких було оформлено право власності на квартиру № 297а.

У підставі подання клопотання зазначено статті 41 (частина 2) і 98 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (згідно із Законом України від 22.12.2011 № 4212-VI, чинним з 19.01.2013 року, далі – Закон – 4212) та статтю 38 Господарського процесуального кодексу України.

***Чи буде відмова ліквідатора банкрута щодо надання інформації незаконною призначена підставою для припинення провадження у справі щодо вимоги визнати бездіяльність приватного нотаріуса Андрієвської С. В., яку висловлено у скарзі боржника з номером 02-03/167 від 13.02.2017?***

***Чи будуть задоволені вимоги боржника щодо витребування інформації та документів, викладені у скарзі?***

***Чи має суд право зобов'язати приватного нотаріуса надати додаткову інформацію у справі № 04/01/5026/1089/2011 господарського суду Черкаської області?***

### **Задача 3.**

У січні 2021 року Барсков А.В. подав позовну заяву до господарського суду Одеської області. У своїй заяві він просив визнати недійсним рішення адміністративної колегії Південного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України «Про порушення законодавства про захист економічної конкуренції та накладення штрафу» від 01.12.2020 № 65/18-р/к (далі – Рішення АМК).

У своїх позовних вимогах позивач пояснював, що нотаріуси, здійснюючи свою професійну діяльність, керуються положеннями Закону України «Про нотаріат». У цьому законі викладено вичерпний перелік органів, запити яких не вважаються розкриттям нотаріальної таємниці, і Антимонопольний комітет України не входить до цього переліку. Позивач також підкреслював, що в своїй практиці приватний нотаріус виконує усні домовленості з клієнтами, і жодні документи не складаються або не зберігаються в письмовій формі. Вартість наданих нотаріальних послуг не має фіксованого тарифу, оскільки згідно зі статтею 4 та статтею 51 Закону України «Про нотаріат» вона встановлюється відповідно до угоди з клієнтом, враховуючи особливості конкретного запиту.

***Дайте правову оцінку ситуації.***

### **Задача 4.**

У грудні 2019 року ОСОБА 1 подала позов до суду проти Дванадцятій київської державної нотаріальної контори та ОСОБИ 2 з метою визнання незаконним і скасування рішення державного нотаріуса Дванадцятій київської державної нотаріальної контори, винесеного 21.12.2018 року, яким було відмовлено ОСОБИ 1 у видачі свідоцтва про право на спадщину згідно заповіту. Позивач обґрунтувала свої вимоги тим, що ОСОБА 3 склала заповіт

12.03.2016 року, в якому передбачила передачу ОСОБІ 1 всього майна, незалежно від його місця знаходження та складу, а також усіх прав та привілеїв, які їй належатимуть на момент смерті та які вона має право отримати за законом. Після смерті ОСОБИ 3, ОСОБА 1 звернулася до Дванадцятої київської державної нотаріальної контори з проханням видати їй свідоцтво про право на спадщину згідно заповіту.

21.12.2018 року державний нотаріус Тітова О. В. з Дванадцятої київської державної нотаріальної контори відмовив ОСОБІ 1 у видачі свідоцтва про право на спадщину за заповітом, мотивуючи це відсутністю достатніх доказів щодо тотожності особи, яка склала заповіт, та особи, яка померла. ОСОБА 1 вважає таку відмову незаконною і наполягає на скасуванні постанови, оскільки у матеріалах спадкової справи є докази, що ОСОБА 3, яка склала заповіт, та ОСОБА 3, яка померла, насправді є тією самою особою.

***Чи може бути про визнана незаконною, та скасована постанова про відмову у вчиненні нотаріальної дії?***

***Дайте правову оцінку ситуації.***

**Задача 5.**

У травні 2022 року позивач звернувся до Шевченківського районного суду м. Києва з вимогою щодо Товариства з обмеженою відповідальністю «Вердикт Капітал» та Приватного нотаріуса Київського міського нотаріального округу Богомолової Д.І. Запит полягав у визнанні виконавчого напису № 550 від 21.02.2020 недійсним та невідкладним для виконання. Разом з позовною заявою, позивачем було подано заяву про забезпечення задоволення вимог, що висуваються у позові.

В обґрунтування вимог посилається на те, що він, через застосунок «Дія», дізнався, що 09.04.2020 відносно нього відкрито виконавче провадження № НОМЕР 3 на підставі оскаржуваного виконавчого напису про стягнення з нього на користь ТОВ «Вердикт Капітал» заборгованості за кредитним договором № 630012501 від 05.08.2013 в розмірі 57355,98 грн.

Заява позивача ґрунтується на твердженні, що приватний нотаріус, вчиняючи оспорюваний виконавчий напис, порушив вимоги законодавства про нотаріат, а саме статті 87 та 88 Закону України «Про нотаріат», а також Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, який був затверджений Міністерством юстиції від 22.02.2012 року № 296/5, Переліку документів, за якими стягнення боргу виконується у безспірному порядку на підставі виконавчих написів нотаріусів, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 29.06.1999 № 1172, ст.ст. 516, 517, 518, 519 ЦК України, адже, приватний нотаріус не провів достатню перевірку документів, що підтверджують наявність безспірної заборгованості.

Зазначив, що нотаріус вчинив оспорюваний виконавчий напис на борговому документі, який не посвідчений нотаріально, також відсутні первинні документи, які встановлюють розмір та складові його заборгованості за кредитним договором, жодних письмових повідомлень про наявність заборгованості та необхідність її погашення, письмової вимоги про усунення

порушень за кредитним договором або що кредитор розпочинає процедуру стягнення боргу за виконавчим написом на його адресу не надходило, що об'єктивно позбавило його можливості бути вчасно проінформованою про наявність заборгованості та можливості надати свої заперечення щодо її розміру або добровільно виконати зобов'язання за кредитним договором.

Крім цього, його не було повідомлено про заміну кредитора у зобов'язанні відповідно до ст. 516 ЦК України, жодного письмового повідомлення про перехід прав від первісного до нового кредитора він не отримував, а тому, вважає, що у розумінні ст. 517 ЦК України, відповідач не має права на будь-які вимоги до нього за кредитним договором.

Також, вказав на пропуск відповідачем трирічного строку для звернення до нотаріуса з метою вчинення останнім виконавчого напису, передбаченого ст. 88 Закону України «Про нотаріат», оскільки, строк платежу за кредитним договором настав 05.08.2015.

***Дайте правову оцінку ситуації.***

***Яке рішення буде прийнято судом?***

**Задача 6.**

Позивач подала позовну заяву до суду з вимогою визнати виконавчий напис № 28468 виданий 03 грудня 2019 року приватним нотаріусом Київського міського нотаріального округу Харою Наталією Станіславівною як такий, що не підлягає виконанню, і вирішити питання судових витрат. В обґрунтуванні позову позивач стверджує, що оспорюваний виконавчий напис був вчинений з порушенням чинного законодавства. Зокрема, позивач посилається на порушення вимог Закону «Про нотаріат» та Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України. Він стверджує, що виконавчий напис стосується спірної заборгованості, яка не є безспірною. Крім того, позивач зазначає, що кредитний договір, на якому ґрунтується виконавчий напис, не був нотаріально посвідчений. З огляду на ці обставини, позивач вважає, що оспорюваний виконавчий напис має бути визнаний таким, що не підлягає виконанню. Згідно зі статтею 141 Цивільного процесуального кодексу України, позивач також просить вирішити питання щодо судових витрат.

***Дайте правову оцінку.***

***Яке рішення прийме суд?***

**Завдання для самостійної роботи до Теми 2:**

1. Підготувати доповідь на тему «Система нотаріальних органів».
2. Підготувати порівняльну таблицю «Вимоги до приватного та державного нотаріуса».
3. Підготуйте реферативні повідомлення (есе) за матеріалами публікацій в наукових періодичних виданнях, в яких висвітлюються актуальні проблеми та питання Організаційно-правових засад діяльності нотаріату в Україні та країнах Європейського Союзу.

**Індивідуальні завдання до Теми 2:**

1. Підготувати презентацію з теми.
2. Скласти 10 задач за даною темою.

## ТЕМА 3. НОТАРІАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

*Практичне заняття № 1– 2 год.*

### **План:**

1. Поняття нотаріального процесу та його стадії.
2. Суб'єкти нотаріального процесу.
3. Нотаріальні провадження та їх класифікація.

**Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:** нотаріат, нотаріальний процес, стадії нотаріального процесу, суб'єкти нотаріального процесу.

### **Навички, які мають бути напрацьовані під час заняття:**

- поняття нотаріального процесу;
- стадії нотаріального процесу;
- поняття нотаріальне провадження;
- класифікація нотаріальних проваджень.

### **Уміння, які мають бути вироблені під час заняття:**

- визначати стадії нотаріального процесу;
- визначити суб'єктів нотаріального процесу.

### **Методичні вказівки для підготовки до семінарського та практичного заняття**

При дослідженні цієї теми студентам вищих навчальних закладів слід звернути увагу на наступне. Розгляд питання про роль нотаріату в системі юстиції та його сутність призводить до висновку, що нотаріальна діяльність є процесуальною за своєю природою. Тому доцільно подальше розглядати нотаріальний процес як одну з форм юридичного процесу. Оскільки нотаріат є особливим правозастосовчим і юрисдикційним органом, який розв'язує правові питання в межах своєї компетенції, його діяльність можна розглядати як специфічний вид державної діяльності, що здійснюється за певним процесуальним порядком. Взаємовідносини між нотаріатом і фізичними або юридичними особами, які виникають внаслідок нотаріальної діяльності, спрямовані на посвідчення юридичних фактів (угод), захист спадкового майна, видачу свідоцтв про право на спадщину та інше. Ці відносини є процесуального характеру і спрямовані на вирішення матеріально-правових питань, що належать до компетенції нотаріусів. Процес вчинення нотаріальних дій має свою систему процесуальних дій і є неодмінною частиною нотаріального процесу. Визначення та характеристика нотаріального процесу як самостійного правового інституту повинні враховувати, що є різні погляди на природу юридичного процесу загалом. Нотаріальний процес має низку ознак, які є типовими для юридичного процесу. Він передбачає розгляд (вирішення) певної юридичної справи, де юридична справа – це обставина, що підлягає розгляду згідно з законом, а наслідки розгляду визначаються відповідно до закону.

В результаті вирішення юридичних справ нотаріусом (шляхом вчинення нотаріальних дій), права та обов'язки осіб, що стосуються цих дій, отримують санкцію держави, а документи набувають офіційного значення. Це дає можливість зазначеним особам отримати певний статус та здійснювати певні дії, наприклад, успадковувати майно за заповітом.

Нотаріальний процес є юридичною формою діяльності органів держави та посадових осіб, які мають повноваження здійснювати такі дії. Вчинення нотаріальних дій обмежено чітко визначеним колом осіб, конкретним складом та обсягом компетенції, які встановлені законодавством (згідно зі статтями 1, 3, 34-38, 40, 40-1 Закону). Порушення правил, що встановлюють компетенцію осіб, які можуть виконувати нотаріальні дії, має негативні процесуальні наслідки, наприклад, такі дії можуть бути визнані недійсними (див., наприклад, ст. 9 Закону).

Нотаріальний процес, який є одним з різновидів юридичного процесу, включає діяльність, результати якої обов'язково оформлюються у відповідних процесуальних актах-документах. Згідно зі статтею 48 Закону, при посвідченні угод, засвідченні правильності копій документів, перекладу документів, а також вчиненні інших дій, що потребують посвідчення, застосовуються посвідчувальні написи. Наприклад, для підтвердження права на спадщину, права власності, фактів життя громадян, місцезнаходження осіб, тотожності особи на фотокартці, а також для прийняття на збереження документів видаються відповідні свідоцтва. Відповідно до статті 89 Закону регулюються питання щодо змісту виконавчого напису.

У нотаріальному процесі беруть участь різні суб'єкти залежно від їхніх функцій і цілей участі. Вони можуть бути розподілені на три групи.

Першу групу складають нотаріальні органи, які включають державних і приватних нотаріусів, посадових осіб місцевих органів виконавчої влади та консульські установи України. Також до цієї групи належать посадові особи, які мають право посвідчувати заповіти і довіреності, і які рівняються до нотаріальних органів.

Другу групу становлять юридично заінтересовані особи, які можуть бути фізичними або юридичними особами. Це особи, стосовно яких вчинялися нотаріальні дії або які доручали їх вчинення, а також їх представники.

Третю групу складають особи, які не заінтересовані в результаті нотаріального процесу, але беруть участь у ньому. Сюди входять експерти, перекладачі, зберігачі та опікуни спадкового майна та інші. Їхня роль полягає у сприянні здійсненню нотаріальної діяльності і складанні законних та обґрунтованих нотаріальних актів.

Нотаріат спрямований на захист законних прав та інтересів громадян і організацій шляхом здійснення нотаріальних дій, які надають їм юридичну вірогідність. Вчинення нотаріальних дій має конкретні завдання, спрямовані на досягнення цієї загальної мети. Тому зміст нотаріальної дії є окремим предметом діяльності нотаріуса, з урахуванням того, що загальним предметом є безспірні справи.

### **Тематика рефератів:**

1. Територіальна юрисдикція нотаріусів.
1. 2. Організація приватної та державної нотаріальної діяльності
2. 3. Система та компетенція нотаріальних органів
3. Зупинення та припинення приватної нотаріальної діяльності.
4. Особливості нотаріальних дій, що вчинюються консульськими установами України.
5. Особливості розгляду цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди, заподіяної в результаті здійснення нотаріальних дій.
6. Нотаріальний процес як різновид юридичного процесу.
7. Суб'єкти нотаріальної діяльності.
8. Принципи нотаріальної діяльності.
9. Принцип нотаріальної таємниці у нотаріальній діяльності.

### **Практичні завдання:**

#### **Задача 1.**

29 листопада 2021 року позивач подала позов до Акціонерного товариства «Перший Український Міжнародний Банк» разом із третіми особами – приватним нотаріусом Київського міського нотаріального округу Харюю Наталією Станіславівною та приватним виконавцем виконавчого округу м. Києва Юхименко Ольгою Леонідівною. Позов стосується визнання виконавчого напису, виданого нотаріусом, таким, що не підлягає виконанню.

У позовній заяві позивач просить суд визнати виконавчий напис, зареєстрований в реєстрі під номером 5220, від 18.02.2020, вчинений приватним нотаріусом Харюю Наталією Станіславівною, як такий, що не підлягає виконанню. Виконавчий напис передбачав стягнення суми в розмірі 26 971,63 грн з ОСОБА 1 на користь Акціонерного товариства «Перший Український Міжнародний Банк».

Позивач мотивує свої вимоги тим, що виконавче провадження під номером 61420418 від 28.02.2020 було відкрите на підставі виконавчого напису нотаріуса Хари та заяви відповідача до приватного виконавця Юхименко.

Позивач стверджує, що було порушено перелік документів, за якими проводиться стягнення заборгованості в безспірному порядку на підставі виконавчого напису нотаріуса, а також що нотаріусом була порушена процедура вчинення виконавчого напису.

Враховуючи викладене, позивач просить суд задовольнити позов та стягнути з відповідача судові витрати.

*Дайте правову оцінку.*

*Яке рішення прийме суд?*

#### **Задача 2.**

Позивач звернулася до суду з позовом до Міністерства юстиції України, Центрального міжрегіонального управління Міністерства юстиції (місто Київ) та Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату з такими вимогами:



– визнати наказ Головного територіального управління юстиції у місті Києві № 103/6 від 08 лютого 2017 року, яким тимчасово зупинено нотаріальну діяльність приватного нотаріуса ОСОБА 1 з 10 лютого 2017 року, протиправним та скасувати його, але не більше як на шість місяців на підставі подання направлення 08 лютого 2017 року до Міністерства юстиції України для анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю;

– визнати рішення № 5 Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату від 04 квітня 2017 року, що стосується анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю, виданого Міністерством юстиції України 24 квітня 2009 року за № НОМЕР 1 на ім'я ОСОБА 1, протиправним та скасувати його. Також просить скасувати наказ Міністра юстиції Павла Петренка за № 1166/5 від 07 квітня 2017 року, виданий на виконання цього рішення;

– визнати наказ Головного територіального управління юстиції у місті Києві за № 326/6 від 15 травня 2017 року, яким припинено нотаріальну діяльність приватного нотаріуса Київського міського нотаріального округу ОСОБА 1, протиправним та скасувати його.

Позов обґрунтовано тим, що хоча позивач порушила правила вчинення нотаріальних дій та організації діловодства, проте ці дії не призвели до завдання шкоди інтересам держави, юридичних чи фізичних осіб, тому не можуть бути підставою для анулювання її свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю згідно з підпунктом «е» пункту 2 частини 1 статті 12 Закону України «Про нотаріат».

***Дайте правову оцінку.***

***Яке рішення прийме суд?***

**Задача 3.**

У жовтні 2016 року ОСОБА 1 подала позов до суду проти приватного нотаріуса Київського міського нотаріального округу Литвина В. Г. (надалі – приватний нотаріус КМНО Литвин В. Г.) та третьої особи – ОСОБА 2, з метою визнання дій нотаріуса неправомірними та недійсності заяви.

Позовна заява ОСОБИ 1 мотивована тим, що вона є рідною дочкою покійного ОСОБИ 3, народженого у 1949 році. За часів життя її батько страждав від алкоголізму та ряду психічних та фізичних захворювань, через що не міг повністю усвідомлювати значення своїх дій та контролювати їх. Під час розгляду справи про визнання шлюбу ОСОБИ 2 та ОСОБИ 3 недійсним у зв'язку з його фіктивністю, ОСОБА 1 дізналася про те, що 16 квітня 2008 року приватним нотаріусом КМНО Литвиним В. Г. було підтверджено справжність підпису ОСОБИ 3 на заяві щодо встановлення його батьківства щодо ОСОБИ 4 та посвідчено заповіт, в якому ОСОБА 2 та ОСОБА 4 зазначені як спадкоємці. Проте нотаріусом не було перевірено, що шлюб між ОСОБОЮ 2 та ОСОБОЮ 3 був зареєстрований 30 грудня 2006 року, а ОСОБА 4 народилася. Крім того, порушуючи Закон України

«Про нотаріат» та Інструкції про вчинення нотаріальних дій, нотаріус не відмовила у вчиненні нотаріальної дії та не роз'яснила особі, яка звернулася до нього, що встановлення батьківства здійснюється органами реєстрації актів цивільного стану або через судовий порядок. Нотаріус також не визначив ступінь цивільної дієздатності ОСОБИ 3. ОСОБА 1 вважає дії нотаріуса неправомірними та заяву, яку він засвідчив, недійсною. Отже, позивачка просить суд визнати неправомірними дії приватного нотаріуса КМНО Литвина В. Г. та недійсною посвідчену ним заяву.

ОСОБА 1 заявила, що дії приватного нотаріуса КМНО Литвина В. Г., які полягали в посвідченні заяви ОСОБИ 3, народженої в 1949 році, про встановлення батьківства, зареєстрованої в реєстрі під № 31, а також копії цієї заяви, зареєстрованої в реєстрі під № 32 від 16 квітня 2008 року, є неправомірними та просить суд визнати цю заяву недійсною.

*Дайте правову оцінку справи.*

*Яке рішення має прийняти суд?*

#### **Задача 4.**

У січні 2018 року ОСОБА 1 подала позов до суду проти ОСОБИ 2 з вимогою розподілу спадщини та припинити право власності.

Позивач, в своєму позові, пояснив, що їхня мати, ОСОБА 3, померла, і після її смерті виникла спадщина на її майно, зокрема, на торгівельний металевий кіоск площею 20,16 кв. м, розташований на ринку за адресою АДРЕСА 1. Згідно з заповітом, позивач є спадкоємцем ОСОБИ 3, а за законом спадкоємцем є її чоловік, ОСОБА 4, який має право на обов'язкову частку в спадщині у розмірі 1/6 частини майна. Кожен із спадкоємців прийняв спадщину, і позивач отримав свідоцтво про право на спадщину за заповітом на 5/6 частин нерухомого майна. Батько сторін, ОСОБА 4, помер, і відповідач став спадкоємцем за заповітом, а позивач, як інвалід першої групи, є спадкоємцем першої черги за законом, який має право на обов'язкову частку.

У даному контексті, враховуючи обов'язкову частку ОСОБИ 4 у спадковому майні, його загальна частка становить 11/12 частини майна, що складає практично 92 % від усього майна. Зазначено, що спірний торгівельний металевий кіоск належить сім'ї ОСОБИ 2, і позивач не має доступу до нього, що позбавляє його права на користування власним майном. Відмічено, що цей металевий кіоск є невеликою архітектурною формою, право власності на яку не підлягає державній реєстрації. З цієї причини, державний нотаріус Томашпільської державної нотаріальної контори відмовив у видачі свідоцтва про право на спадщину щодо цього майна.

Виходячи від зазначених фактів і зазначаючи положення частини першої статті 365 Цивільного кодексу України, ОСОБА 1 звернувся до суду з вимогою, щоб було задоволено його позов і проведено поділ майна, яке було успадковано сторонами після смерті їх батьків. Конкретно, він просив отримати у власність повністю торгівельний металевий кіоск, враховуючи його право на 11/12 частину спадкового майна, а відповідачу належить

1/12 частина спадкового майна. Також вимагалось припинити право власності ОСОБИ 2 на 1/12 частину торгівельного металевого кіоску і виплатити йому суму грошей, які були внесені позивачем на депозитний рахунок.

*Дайте правову оцінку справи.*

*Яке рішення має прийняти суд?*

#### **Задача 5.**

У серпні 2016 року ОСОБА 2 звернувся до суду з позовом проти ОСОБИ 4, та третьої особи – приватного нотаріуса Білоцерківського міського нотаріального округу Київської області ОСОБИ 5 про визнання заповіту недійсним.

В позовній заяві було зазначено, що 10 липня 2012 року приватним нотаріусом Білоцерківського міського нотаріального округу ОСОБОЮ 5 було посвідчено заповіт, в якому ОСОБА 6 залишив всі свої майнові цінності сестрі, ОСОБИ 4, позбавивши його права на спадкування. Згідно з заповітом, він був складений у присутності свідків за дорученням заповідача, і сам заповіт був підписаний громадянином ОСОБОЮ 7 в присутності заповідача, свідків і нотаріуса. Однак, ОСОБА 2 стверджувала, що на той момент ОСОБА 6 не був хворий на тяжкі хронічні захворювання і не перебував на лікуванні в медичних закладах. Вона також вказувала на відсутність особистого підпису заповідача на документі, що свідчить про те, що заповіт був складений нотаріусом з порушенням чинного законодавства.

З урахуванням викладеного, ОСОБА 2 звернулася до суду з проханням визнати заповіт, посвідчений приватним нотаріусом Білоцерківського міського нотаріального округу Київської області ОСОБОЮ 5, недійсним.

*Дайте правову оцінку справи.*

*Яке рішення має прийняти суд?*

#### **Задача 6.**

У вересні 2017 року ОСОБА 1 звернулася до суду з позовом проти ОСОБИ 2, третя особа – Друга Маріупольська державна нотаріальна контора Приморського району з метою визнання договорів дарування частини житлового будинку та частини земельної ділянки недійсними, а також скасування державної реєстрації права власності.

Основаючись на викладеному, ОСОБА 1 висунула претензії з підстави наявності договору дарування, який надав їй право на власність 33/50 частки житлового будинку та відповідної земельної ділянки за тією самою адресою. Після смерті її дочки, ОСОБА 1 залишилася жити самотньо у цьому будинку і, враховуючи свій похилий вік та стан здоров'я, вона погодилася з пропозицією свого онука, ОСОБИ 2, щодо забезпечення догляду, харчування та утримання будинку та земельної ділянки у належному стані.

В даному випадку, замість запропонованого, онук ОСОБИ 1 запропонував укласти відповідний договір у нотаріальній конторі. Внаслідок цього, в хворобливому стані, вона була привезена до нотаріальної контори на початку липня 2015 року, де підписала договір. Після цього ОСОБА 2 забрав

документи та повернув її додому. ОСОБА 1 просила копію договору, щоб мати можливість ознайомитись з ним, але ОСОБА 2 відмовив, посилаючись на свою зайнятість. Протягом декількох місяців він відвідував її і допомагав, але пізніше відмовився це робити, пояснивши, що вона подарувала йому своє майно і він не зобов'язаний їй допомагати, а також має намір її виселити. ОСОБА 1 насправді не знала про існування договору дарування, але хотіла скласти заповіт або укласти договір довічного утримання. Проте, відповідач скористався її похилим віком та станом здоров'я, ввівши її в оману, не розкривши природу укладеного договору, текст якого вона не прочитала і не розуміла, який документ саме підписала.

Враховуючи наведені обставини, з уточненими позовними вимогами, ОСОБА 1 звернулася до суду з проханням визнати недійсними два договори дарування. Конкретно, це договір дарування від 8 липня 2015 року під номером 2-571, який стосується передачі 33/50 частки житлового будинку, і договір дарування від 8 липня 2015 року під номером 2-572, який стосується передачі 33/50 частки земельної ділянки за тією самою адресою. Обидва договори були посвідчені державним нотаріусом Царьовою І. В. ОСОБА 1 також просила суд скасувати записи про державну реєстрацію права власності, які були здійснені на підставі цих договорів.

*Дайте правову оцінку справи.*

*Яке рішення має прийняти суд?*

**Завдання 1.** Складіть наступні процесуальні документи:

- Акт цивільного стану громадян про народження;
- Свідоцтво про шлюб;
- Шлюбний договір.

**Завдання для самостійної роботи до Теми 3:**

1. Підготувати кросворд з теми.
2. Скласти схему «Суб'єкти нотаріального процесу».
3. Підготуйте реферативні повідомлення (есе) за матеріалами публікацій в наукових періодичних виданнях, в яких висвітлюються приватна нотаріальна діяльність як об'єкт цивільно-правового регулювання.

**Індивідуальні завдання до Теми 3:**

1. Скласти 10 задач за даною темою.
1. Підбір наукової літератури за темою за останні три роки.
2. Підготуйте мультимедійну презентацію за даною темою.

## ТЕМА 4. ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ВЧИНЕННЯ НОТАРІАЛЬНИХ ДІЙ

*Семінарське заняття № 1– 2 год.*

### **План:**

1. Поняття і види нотаріальних дій. Нотаріальні провадження.
2. Місце та час вчинення нотаріальних дій.
3. Оплата вчинюваних нотаріальних дій.
4. Вимоги, що пред'являються до нотаріальних документів.

### **Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:**

консул, нотаріальне провадження, нотаріальний процес, класифікація, критерії, суб'єкти, місце вчинення консулом нотаріального провадження, іноземне право, нотаріальна дія, місце вчинення нотаріальної дії, час вчинення нотаріальної дії, правочин, умови дійсності правочину, недійсний правочин, право спільної власності, право переважної купівлі-продажу, нерухома річ.

### **Навички, які мають бути напрацьовані під час заняття:**

- порядок вчинення нотаріальних проваджень.

### **Уміння, які мають бути вироблені під час заняття:**

- розкрити вимоги до нотаріальних документів;
- час та місце вчинення нотаріальних дій.

### **Методичні вказівки для підготовки до семінарського та практичного заняття:**

Для підготовки до заняття з цієї теми потрібно ознайомитись з великою кількістю законів і правил, які визначають процедури нотаріальних дій. Згідно зі статтею 41 Закону, нотаріальні дії можуть вчинятись будь-яким нотаріусом або посадовою особою органів місцевого самоврядування, за винятком певних випадків, зазначених у статтях 9, 55, 60, 65, 66, 70-73, 85, 93 і 103 цього Закону, а також інших випадків, передбачених законодавством України. Щодо визначення місця вчинення нотаріальних дій, за загальним правилом використовується критерій меж нотаріального округу (стаття 13-1 Закону). Нотаріальний округ – це територіальна одиниця, в якій нотаріус виконує свою роботу і де розташовується державна нотаріальна контора або робоче місце приватного нотаріуса. Визначення нотаріальних округів залежить від адміністративно-територіального устрою України. У містах з районним поділом округом діяльності нотаріуса є весь міський територіальний обсяг. Якщо сталася зміна адміністративно-територіального поділу, і робоче місце приватного нотаріуса потрапило в інший нотаріальний округ, нотаріальна діяльність цих нотаріусів повинна бути зареєстрована в новому окрузі.

Нотаріус може проводити нотаріальні дії лише на території свого нотаріального округу, за винятком випадків, коли він тимчасово заміняє іншого нотаріуса відповідно до законодавства. Приватний нотаріус має право мати лише одне робоче приміщення для своєї контори, яке повинно знаходитись в межах його нотаріального округу, де він здійснює свою нотаріальну діяльність (п. 5 гл. 1 р. I Порядку). Якщо згідно з правилами про місце вчинення нотаріальних дій певна дія не може бути виконана цим нотаріусом, він має відмовити у вчиненні такої дії згідно зі статтею 49, частиною 1, пунктом 3 Закону (ця дія повинна бути виконана іншим нотаріусом або посадовою особою, яка здійснює нотаріальні дії).

Оплата за нотаріальні дії регулюється положеннями статей 19 і 31 Закону України «Про нотаріат». Вона складається з державного мита, плати за надання додаткових послуг правового характеру, оплати за вчинені приватним нотаріусом дії, оплати за надання додаткових послуг правового характеру та витрат, пов'язаних з виїздом державного нотаріуса. Нотаріуси або посадові особи, які здійснюють нотаріальні дії, мають право вимагати від фізичних та юридичних осіб інформацію та документи, необхідні для вчинення нотаріальної дії. Такі відомості та документи повинні бути надані в установленій нотаріусом строк, який не перевищує одного місяця. Якщо особа не надає відомості та документи відповідно до вимог нотаріуса, це може призвести до відкладення, припинення процесу вчинення нотаріальної дії або відмови у її вчиненні. Документи, на підставі яких вчинено нотаріальну дію, разом з документами або копіями (витягами) з них, необхідними для проведення нотаріальної дії, обов'язково додаються до копії правочину, свідоцтва або інших відповідних документів, які зберігаються у справах нотаріуса.

Оригінальні документи, наприклад, свідоцтва про державну реєстрацію актів цивільного стану або установчі документи, повертаються особам, які їх подали, а у нотаріуса залишаються копії (фотокопії) або витяги з цих документів.

#### **Тематика рефератів:**

1. Поняття нотаріальної дії та загальні правила її вчинення.
2. Витребування відомостей та документів, необхідних для вчинення нотаріальних дій.
3. Строки вчинення нотаріальних дій.
4. Нотаріальні провадження, вчинювані консулом: нові критерії їх класифікації.
5. Поняття «нотаріальний процес», «нотаріальна процедура», «нотаріальне провадження», «нотаріальна дія».
6. Суб'єкти нотаріальних процесуальних правовідносин, їх правовий статус.
7. Вчинення консулом нотаріальних дій, що пов'язані з сімейними відносинами.
8. Консульська конвенція між Україною і Республікою Польщею.

9. Аналогія закону та аналогія права в нотаріальному процесі.
10. Встановлення нотаріусом норм іноземного права.
11. Транснаціональний нотаріальний процес: становлення нового напрямку науки про нотаріат.
12. Нотаріальні процесуальні правовідносини з іноземним елементом та їх суб'єкти.

### *Семінарське заняття № 2 – 2 год.*

#### **План:**

1. Участь представника при вчиненні нотаріальних дій.
2. Використання спеціальних бланків нотаріальних документів .
3. Реєстрація нотаріальних дій.
4. Відмова у вчиненні нотаріальних дій.
5. Інші правила вчинення нотаріальних дій.

#### **Практичні завдання:**

##### **Задача 1.**

У серпні 2016 року Публічне акціонерне товариство «Брокбізнесбанк» (далі – ПАТ «Брокбізнесбанк») подало позов до суду проти приватного нотаріуса Харківського міського нотаріального округу Золотоус-Жидкової О. О. з метою визнання її дій протиправними.

Позивач обґрунтовував свої вимоги на підставі того, що відповідач (нотаріус) посвідчила договір іпотеки від 12 жовтня 2007 року № 308Т-52-1, укладений між ПАТ «Брокбізнесбанк» та ОСОБА 1, ОСОБА 2. Водночас, позивач стверджував, що нотаріус не відповідним чином перевіряв повноваження представника та порушив статті 5, 44, 47 Закону України «Про нотаріат», пунктів 14, 20, 23 Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України (далі – Інструкція), позивач посилював свої аргументи рішенням Апеляційного суду Харківської області від 08 липня 2015 року у справі № 646/13114/14ц, яке визнало порушення нотаріусом цих нормативних актів. Зазначено, що згідно з частиною третьою статті 61 Цивільного процесуального кодексу України 2004 року ця обставина не вимагає додаткового доказування.

На підставі викладеного, ПАТ «Брокбізнесбанк» звернулося до суду з вимогою визнати дії приватного нотаріуса Золотоус-Жидкової О. О., який посвідчив іпотечний договір № 308Т-52-1 від 12 жовтня 2007 року під реєстровим номером № 1736. Даний договір був укладений між ПАТ «Брокбізнесбанк» і ОСОБА 4, ОСОБА 2, що діяла від імені ОСОБА 3 на підставі довіреності, яку посвідчила приватний нотаріус Золотоус-Жидкова О. О. 18 вересня 2007 року за реєстровим номером № 3090. ПАТ «Брокбізнесбанк» стверджувало, що дії нотаріуса у посвідченні цього договору, згідно з яким ОСОБА 5 виступала як майновий поручитель, є протиправними.

*Дайте правову оцінку справи.*

*Яке рішення має прийняти суд?*

## **Задача 2.**

У березні 2018 року ОСОБА 1 та ОСОБА 2 подали позов до суду проти ОСОБА 3 з метою оспорення та недійсності заповіту, складеного ОСОБОЮ 4 01 вересня 2015 року та посвідченого приватним нотаріусом Дробітько В. В. з Полтавського міського нотаріального округу, який був зареєстрований під номером 855.

Позивачі обґрунтовували свої вимоги тим, що їх батько, ОСОБА 4, помер. Відповідач, ОСОБА 3, є дочкою ОСОБИ 4. Після смерті батька, позивачі звернулися до нотаріуса з метою отримання спадщини та дізналися про існування заповіту, який був посвідчений нотаріусом 01 вересня 2015 року. Згідно з цим заповітом, батько заповідав усю свою власність відповідача. Позивачі вважають, що заповіт був складений проти волі батька, який перебував у стані важкої хвороби. Внаслідок інсульту, батько отримав лікування у неврологічному відділенні 1-ї МКЛ та Полтавській обласній клінічній психіатричній лікарні імені О. Ф. Мальцева. Після інсульту, батько втратив можливість рухатись, спілкуватись та адекватно сприймати дійсність і втратив орієнтацію у просторі та часі. Відповідач та її мати утримували батька в ізоляції та не допускали позивачів та їх тітку до нього.

*Дайте правову оцінку справі.*

*Яке рішення має прийняти суд?*

## **Задача 3.**

До нотаріуса звернулись посадові особи податкових органів, які уповноважені провести у нього перевірку, з проханням надати документи, які пов'язані із обчисленням та сплатою податків та реєстри вчинених нотаріальних дій для ознайомлення, як нотаріус в них фіксує розмір коштів, які сплачують особи за вчинення нотаріальних дій. Нотаріус надав уповноваженим особам усі свої декларації, а ось щодо реєстрів вчинюваних нотаріальних дій, то він відмовив у їх наданні посилаючись на таємницю вчинюваних нотаріальних дій.

*Визначте правомірність дій нотаріуса та уповноважених осіб податкового органу.*

*Чи може податкова інспекція перевіряти діяльність нотаріуса?*

*Яким законодавством регламентується періодичність та порядок перевірок?*

*Яких аспектів діяльності нотаріуса можуть стосуватися перевірки?*

## **Задача 4.**

У вересні 2016 року ОСОБА 4 подав позов до суду проти ОСОБА 5, якою була Дергачівська державна нотаріальна контора Харківської області та приватний нотаріус Задоріна В. В. з Дергачівського районного нотаріального округу, з метою визнання заповіту недійсним. У позовній заяві було зазначено, що 26 листопада 2016 року нотаріусом був посвідчений заповіт від імені ОСОБИ 8 (сестри позивача) на користь ОСОБИ 9. Позивач вважав цей заповіт недійсним, оскільки ОСОБА 8, яка померла роком раніше, мала



фізичні вади. Заповіт був підписаний у домашніх умовах у присутності свідків ОСОБИ 11 та ОСОБИ 12 з порушенням процедури посвідчення. Особисто ОСОБА 8 не уповноважувала ОСОБУ 10 (заповідача) підписувати заповіт. Нотаріус прибула додому ОСОБИ 8 з готовим надрукованим текстом заповіту, в якому були внесені дані всіх учасників заздалегідь. Текст заповіту був прочитаний лише нотаріусом, а заповідач знаходилася в іншій кімнаті, куди нотаріус навіть не заходила. ОСОБА 11 була партнером матері відповідача і є членом родини відповідача, тому не могла бути свідком у цій справі.

На підставі викладеного, ОСОБА 4 просила суд визнати недійсним заповіт від імені ОСОБИ 8 на користь ОСОБИ 9, який був посвідчений 26 листопада 2016 року приватним нотаріусом Задоріною В. В. з Дергачівського районного нотаріального округу.

***Дайте правову оцінку справі.***

***Яке рішення має прийняти суд?***

**Задача 5.**

Юрист, представник ЗАТ «Оболонь-плюс», звернувся до нотаріуса Л., який колись був його однокурсником. Він просив нотаріуса посвідчити велику кількість довіреностей акціонерів товариства, які знаходяться в місті Київ, на вулиці Богачова, 5. Нотаріус згодився та посвідчив ці довіреності. Після цього, до Комісії з питань професійної етики надійшли заяви від нотаріусів Києва, що висловили свої сумніви та обурення щодо цієї ситуації.

***Обґрунтуйте таке звернення нотаріусів щодо порушення нотаріусом Л. правил професійної етики.***

***Чи буде підставою для вжиття до нотаріуса Л. заходів громадського впливу щодо порушення правил етики, якщо він вчиняв нотаріальну дію поза межами нотаріального округу?***

**Задача 6.**

В грудні 2018 року ОСОБА 1 подала позов до суду, в якому вона просила визнати її власницею 1/2 частки житлового будинку з прибудинковими спорудами, що знаходиться за адресою АДРЕСА 1, а також 1/2 частки земельної ділянки, на якій розташований цей будинок.

У своїх вимогах ОСОБА 1 посилялася на те, що 28 липня 2014 року між нею і відповідачем було укладено шлюб, під час якого вони спільно придбали житловий будинок. Вона стверджувала, що придбання будинку було здійснене як за кошти відповідача, так і за кошти позивача. ОСОБА 1 також наголошувала, що вона особисто мала 53 203,00 грн, які були отримані від продажу її попереднього житлового будинку за адресою АДРЕСА 2, і ці кошти є її особистою власністю.

Згідно з позицією ОСОБИ 1, якщо майно було придбане під час шлюбу, але за особисті кошти одного з подружжя, то це майно не може вважатись спільною власністю подружжя, але є особистою приватною власністю того, хто його придбав.

Після розірвання шлюбу відповідач забороняє позивачу користуватись спірним будинком, тому позивач змушена винаймати житло для свого проживання.

Враховуючи викладене, ОСОБА 1 просила суд задовольнити її позов.

*Дайте правову оцінку справи.*

*Яке рішення має прийняти суд?*

#### **Завдання для самостійної роботи до Теми 4:**

1. Підготувати тести з теми.
2. Підготувати презентацію за темою.
3. Підготувати есе на тему «Оплата нотаріальних дій на території України та за її межами».
4. Підготуйте таблицю «Співвідношення понять «нотаріальний процес», «нотаріальна процедура», «нотаріальне провадження», «нотаріальна дія» .
5. Підготуйте з урахуванням питання щодо територіальної компетенції проект свідоцтва про видачу права на спадщину.

#### **Індивідуальні завдання до Теми 4:**

1. Зобразити тему заняття у вигляді схем.
2. Скласти порівняльну таблицю «Місце та час вчинення нотаріальних дій».
3. Підготуйте реферативні повідомлення (есе) за матеріалами публікацій в наукових періодичних виданнях, в яких висвітлюються сучасні проблеми нотаріального провадження вчинюваного консулом.
4. Знайти у Єдиному державному реєстрі судових рішень та проаналізувати рішення судів за скаргами на дії нотаріусів і відмову вчинити нотаріальну дію, а також за позовами про відновлення порушених прав осіб у нотаріальному процесі (визнання правочинів недійсними, відшкодування завданої шкоди, зобов'язання нотаріуса вчинити певні дії).
5. Підготуйте проект угоди про купівлю-продаж житлового будинку, що знаходиться у м. Василькові Київської області.

## **ТЕМА 5. ПОСВІДЧЕННЯ БЕЗСПІРНИХ ПРАВ**

*Практичне заняття – 2 год.*

#### **План:**

1. Видача свідоцтва про право на спадщину.
2. Видача свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя.
3. Видача свідоцтва про придбання арештованого нерухомого майна, а також заставленого майна з публічних торгів (аукціонів). Видача свідоцтва про придбання нерухомого майна, що є предметом іпотеки.

**Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:** місце вчинення нотаріальних дій, час вчинення нотаріальних дій, оплата вчинюваних нотаріальних дій, правоздатність особи, дієздатність особи, встановлення особи, відкладення нотаріальної дії.

### **Навички, які мають бути напрацьовані під час заняття:**

- порядок видачі свідоцтв нотаріусами.

### **Уміння, які мають бути вироблені під час заняття:**

- порядок видачі свідоцтва про право на спадщину.
- порядок видачі свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя.
- порядок видачі свідоцтва про придбання арештованого нерухомого майна, а також заставленого майна з публічних торгів (аукціонів). Видача свідоцтва про придбання нерухомого майна, що є предметом іпотеки.

### **Методичні вказівки для підготовки до семінарського та практичного заняття**

Навчально-методичні рекомендації мають на меті допомогти усвідомити основні аспекти теми «Посвідчення безспірних прав». Свідоцтво про право на спадщину є офіційним документом, який має безсумнівну силу і підтверджує право власності на майно, що передається у спадок. Згідно зі статтею 1297 Цивільного кодексу України, особа, яка стає спадкоємцем, включаючи нерухоме майно, повинна звернутися до нотаріуса з метою отримання свідоцтва про право на спадщину, що стосується нерухомого майна.

Якщо спадщина була прийнята спадкоємцями згідно з вимогами закону, відсутність свідоцтва про право на спадщину не призводить до втрати цього права, згідно зі статтею 1296 Цивільного кодексу. У практиці свідоцтво не є обов'язковим, якщо передається право на спадкове майно, яке не підлягає реєстрації і не потребує жодного правовстановлюючого документа. Однак, свідоцтво про право на спадщину стає необхідним, коли об'єктом спадкового наступництва є право власності на майно або майнові права, які потребують документального підтвердження. Важливою особливістю цієї процедури є те, що її може здійснити лише державний нотаріус за місцем відкриття спадщини, відповідно до статті 66 Закону. Місцем відкриття спадщини є останнє місце проживання спадкодавця (згідно зі статтею 1221 ЦК України), а якщо це місце невідоме, то враховується місцезнаходження нерухомого майна або його основної частини, а у відсутності нерухомого майна – місцезнаходження основної частини рухомого майна. Місцем проживання визнається те місце, де фізична особа проживає постійно, переважно або тимчасово. Зокрема, для неповнолітніх осіб, які ще не досягли 14-річного віку, місцем проживання визнається місце, де проживають їхні батьки (усиновлювачі) або особа, що має над ними опіку, або місцезнаходження навчального закладу чи закладу охорони здоров'я, де вони проживають (згідно зі статтею 29 ЦК України).

Свідоцтво про право на спадщину є юридичним документом, який офіційно та безспірно підтверджує наявність права власності на майно, що передається спадщиною. Отримання цього документа є правом спадкоємців, які можуть звернутися до нотаріуса з проханням видати свідоцтво, але вони

не зобов'язані його отримувати, за винятком випадків, коли спадкове майно включає нерухомість. Згідно зі статтею 1297 Цивільного кодексу України, спадкоємець, який прийняв спадщину, що включає нерухоме майно, має обов'язок звернутися до нотаріуса для отримання свідоцтва про право на спадщину щодо цієї нерухомості. Якщо спадщина була прийнята спадкоємцем згідно з вимогами закону, відсутність свідоцтва про право на спадщину не призводить до втрати цього права, як визначено в статті 1296 Цивільного кодексу. У практичному сенсі свідоцтво не є обов'язковим, коли передається право на спадкове майно, що не підлягає реєстрації і не потребує будь-якого правостановлюючого документа. Однак, свідоцтво про право на спадщину є необхідним у випадках, коли об'єктом спадкового наступництва є право власності на майно або майнові права, які вимагають документального підтвердження.

При випадку смерті одного з подружжя, нотаріус може видати свідоцтво про право власності на частку спільного майна, якщо друге подружжя подає письмову заяву. Ця заява повинна бути підтверджена повідомленням про спадщину, яке надсилається спадкоємцям померлого, які прийняли спадщину. Свідоцтво може бути видано на половину спільного майна.

У повідомленні, яке надсилається спадкоємцям, що прийняли спадщину померлого, зазначається склад спільного майна подружжя, на частку якого друге подружжя, що залишилося живим, просить отримати свідоцтво про право власності. У повідомленні також пояснюється їхнє право звернутися до суду у разі спростування майнових вимог з боку спадкоємців покійної особи, що залишилося живою.

Повідомлення про спадщину надсилається поштою, а спадкоємці, які присутні у нотаріальній конторі, повідомляються усно нотаріусом, і це фіксується на заяві, яку підписують спадкоємці. За домовленістю з подружжям, що залишилося живим, відмітка зроблена у свідоцтві про право власності може визначати і частку померлого у спільній власності.

Свідоцтво про право власності на частку в спільному майні подружжя в разі смерті одного з них видано нотаріусом у місці відкриття спадщини.

Нотаріус оформлює отримання арештованого або заставленого нерухомого майна з публічних торгів (аукціонів) шляхом видачі набувачу відповідного свідоцтва. Це свідоцтво оформлюється у місці, де розташоване таке майно.

Щодо заставленого майна, що складається виключно з рухомого майна, свідоцтво про його придбання видається нотаріусом у місці проведення аукціону.

Нотаріус видає свідоцтво про придбання нерухомого майна, яке було заставлене або мало іпотеку. Оформлення придбання цього нерухомого майна здійснюється нотаріусом у місці розташування самого майна. Це відбувається шляхом видання набувачу свідоцтва, яке підтверджує його право на придбання цього конкретного нерухомого майна.

### **Тематика рефератів:**

1. Нотаріальне провадження щодо посвідчення безспірних прав.
2. Характеристика нотаріальних дій, що спрямовані на посвідчення безспірного факту.
3. Характеристика нотаріальних дій, що спрямовані на засвідчення фактичних даних.
4. Нотаріальні дії, що належать до групи дій щодо посвідчення безспірних фактів.
5. Особливості посвідчення угод про відчуження нерухомого майна.
6. Характеристика нотаріальних дій щодо посвідчення угод про відчуження частки майна у спільній власності.
7. Особливості посвідчення договорів відчуження земельних ділянок.
8. Нотаріальні дії, що належать до групи щодо посвідчення безспірних прав.
9. Порядок і підстави видачі свідоцтва про право на спадщину.
10. Порядок видачі свідоцтва про право власності на частку у спільному майні подружжя.
11. Загальна характеристика дій щодо видачі свідоцтва про придбання житлових будинків з прилюдних торгів.

### **Практичні завдання:**

#### **Задача 1.**

У серпні 2016 року ОСОБА 1 подав позов до ОСОБА 2, звертаючись до суду з вимогою визнати заповіт, складений на ім'я ОСОБА 2, недійсним. Він стверджував, що його батько, ОСОБА 4, помер, і після його смерті виникла спадщина на квартиру за певною адресою. Однак, позивач вважав, що заповіт, складений ОСОБОЮ 4 та посвідчений нотаріусом Романюк Г. В., є недійсним.

Позивач подав до нотаріуса заяву про прийняття спадщини 5 березня 2016 року і дізнався, що ОСОБА 2 також подала заяву про прийняття спадщини як і спадкоємець за заповітом. ОСОБА 1 стверджував, що на момент складання заповіту ОСОБОЮ 4, останній знаходився в похилому віці та стані здоров'я, що перешкоджали йому усвідомлювати значення своїх дій та керувати ними. Він просив суд визнати заповіт, складений 11 січня 2016 року на ім'я ОСОБИ 2, недійсним.

Під час розгляду справи ОСОБА 1 уточнив свої вимоги і просив суд також визнати заповіт нікчемним, посилаючись на те, що нотаріус порушив порядок вчинення нотаріальних дій, посвідчуючи заповіт.

Він стверджував, що нотаріус підготував заповіт заздалегідь і без попереднього обговорення з його батьком. Крім того, були порушені вимоги щодо нотаріальної таємниці, встановлені законодавством.

*Дайте правову оцінку справі.*

*Яке рішення має прийняти суд?*

## **Задача 2.**

У вересні 2016 року ОСОБА 1 подав позов до суду проти ОСОБИ 2, а третьою особою у справі був приватний нотаріус Поведьонкова І. І. з Одеського міського нотаріального округу. В своєму позові ОСОБА 1 просив суд визнати нікчемним заповіт, який був нотаріально посвідчений 10 грудня 2014 року і складений його батьком, ОСОБОЮ 3, на ім'я ОСОБИ 2.

Позов підтримується наступними обставинами: ОСОБА 3, батько ОСОБИ 1, склав заповіт 10 грудня 2014 року на ім'я третьої особи, ОСОБИ 2. Цей заповіт був посвідчений приватним нотаріусом Поведьонковою І.І. на офіційному бланку і складений з використанням технічних засобів.

Заповіт передбачав передачу квартири за адресою АДРЕСА 1 ОСОБИ 2. Після смерті ОСОБИ 3, спадщина відкрилася на всю його майнову скарбницю, і ОСОБА 1 є єдиним спадкоємцем першої черги.

Позивач висував кілька аргументів, які підтверджували нікчемність спірного заповіту. По-перше, він стверджував, що заповіт від 10 грудня 2014 року, посвідчений нотаріусом, був складений з порушенням законодавства, оскільки не був прочитаний вголос заповідачем та не був підписаний ним. Позивач зазначав, що при складанні заповіту з використанням технічних засобів, такий крок є обов'язковим. Проте, спірний заповіт не мав запису, що його батько читав його вголос перед підписанням.

По-друге, у тексті заповіту було зазначено, що він був складений та записаний о 14:40, а підписаний о 11:40. Це свідчило про те, що ОСОБА 3 підписав порожній бланк, а текст заповіту був доданий приватним нотаріусом за відсутності заповідача, при цьому заповідник не мав можливості прочитати його вголос. Ці обставини вказували на нікчемність спірного заповіту.

Отже, позивач стверджував, що порушення норм законодавства та відсутність підтвердження прочитання заповіту заповідачем свідчать про його нікчемність.

*Дайте правову оцінку справі.*

*Яке рішення має прийняти суд?*

## **Задача 3.**

У березні 2015 року ОСОБА 2 звернулася до суду з позовом проти ОСОБИ 3 і ОСОБИ 4, а також проти обласного комунального підприємства «Бюро технічної інвентаризації та експертної оцінки» (ОКП ЛОР «БТІ та ОЕ») з метою визнання договору дарування квартири недійсним.

Позовна заява була підкріплена тим, що 30 березня 2011 року ОСОБА 2 уклала договір дарування квартири зі своїм батьком ОСОБОЮ 5. Цей договір був посвідчений нотаріусом Книш (Дитюк) Г. М. з Львівського міського нотаріального округу та зареєстрований відповідним реєстром під номером 731. Згідно з цим договором, ОСОБА 5 дарував квартиру ОСОБИ 2 за певними умовами.

Проте 26 вересня 2012 року, за проханням рідної сестри, ОСОБА 2 уклала договір дарування спірної квартири зі своїми племінницями ОСОБОЮ 3

і ОСОБОЮ 4. У цьому договорі ОСОБИ 3 і 4 обіцяли надавати ОСОБІ 2 матеріальну допомогу, забезпечувати її утримання та догляд до її смерті.

Проте, після укладення цього договору, ОСОБИ 3 і 4 не виконали свої обіцянки і не надавали ОСОБІ 2 необхідну матеріальну допомогу. Внаслідок цього, ОСОБА 2 була змушена покривати витрати на квартиру та комунальні послуги зі своєї пенсії.

У своєму позові ОСОБА 2 зазначала, що вона помилилася стосовно правової природи договору дарування, прав та обов'язків сторін. Вона вважала цей договір договором довічного утримання.

Отже, ОСОБА 2 просила суд визнати договір дарування квартири, який був укладений 26 вересня 2012 року приватним нотаріусом Дитюк Г. М. з Львівського нотаріального округу, під реєстраційним номером 1447, недійсним і скасувати його реєстрацію.

*Дайте правову оцінку справі.*

*Яке рішення має прийняти суд?*

#### **Задача 4.**

У вересні 2004 року ОСОБА 3 подав до суду позов проти ОСОБИ 4 і Товарної біржі «Центральна Одеська біржа» з метою визнання дійсним біржового договору купівлі-продажу нерухомого майна і встановлення свого права власності.

Позовна заява мотивувалася тим, що 12 вересня 1997 року між ОСОБОЮ 3 і ОСОБОЮ 2 на Одеській товарній біржі «Центральна Одеська біржа» був укладений договір купівлі-продажу, згідно з яким ОСОБА 3 придбав у ОСОБИ 4 двокімнатну квартиру за вартістю 7 231 грн.

ОСОБА 3 зазначав, що договір був виконаний сторонами, адже він передав кошти, а ОСОБА 4 передала йому квартиру. Проте, ОСОБА 2 ухиляється від нотаріального оформлення договору, що обмежує права ОСОБИ 3 на володіння своєю власністю.

В позовній заяві ОСОБА 3 зазначав, що він пропустив строк позовної давності з поважних причин, оскільки працівники біржі неправильно його консультували щодо необхідності нотаріального посвідчення договору купівлі-продажу на біржі, а про вимогу щодо нотаріального посвідчення він дізнався лише 1 вересня 2004 року.

Отже, ОСОБА 3 звертався до суду з проханням: поновити строк позовної давності; визнати дійсним договір купівлі-продажу квартири, укладений 12 вересня 1997 року між ним і ОСОБОЮ 4, який був зареєстрований на Товарній біржі «Центральна Одеська біржа» під номером 3365; та встановити його право власності на зазначену квартиру.

*Дайте правову оцінку справі.*

*Яке рішення має прийняти суд?*

#### **Задача 5.**

ОСОБА 1 звернулася до Бахмутського міськрайонного суду Донецької області з позовом проти Товариства з обмеженою відповідальністю «Юридична компанія» Дія-Актив» (далі – ТОВ «ЮК» Дія-Актив»), а також третіх осіб –

приватного нотаріуса Київського міського нотаріального округу Бригіди Володимира Олександровича та приватного виконавця виконавчого округу Донецької області Григорчука Павла Васильовича. У позові ОСОБА 1 просить суд визнати виконавчий напис, складений 15 вересня 2021 року приватним нотаріусом Київського міського нотаріального округу Бригідою В. О. та зареєстрований в реєстрі під номером 27097, як такий, що не підлягає виконанню.

Свої вимоги мотивує тим, що 15.09.2021 приватним нотаріусом Бригіда В. О. було вчинено виконавчий напис, зареєстрований в реєстрі за № 27097 про стягнення з позивачки на користь ТОВ «ЮК» Дія-Актив» заборгованості в розмірі 25610 грн., разом із витратами на проведення виконавчих дій. На підставі зазначеного виконавчого напису приватний виконавець виконавчого округу Донецької області Григорчук П.В. в межах виконавчого провадження № 67102086 було винесено постанову від 12.10.2021 про відкриття виконавчого провадження, а 03.11.2021 про звернення стягнення на заробітну плату, пенсію, стипендію та інші доходи боржника.

Позивач стверджує, що виконавчий напис, що був складений, порушує вимоги законодавства України, зокрема Закону «Про нотаріат» та Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 22 лютого 2012 року № 296/5. За даними позивача, при вчиненні виконавчого напису нотаріус не отримав від банку та від самого позивача необхідні первинні документи, що стосуються видачі та часткового погашення кредиту. Це призвело до відсутності достатніх підстав для нотаріуса вважати, що заборгованість позивача перед банком, а також суми штрафних санкцій та відсотків, зазначені в виконавчому написі, є безспірними. Крім того, позивач стверджує, що між ним та відповідачем відсутні будь-які договірні зобов'язання, що свідчить про відсутність заборгованості, яка зазначена в виконавчому написі.

У зв'язку з вищевикладеним, позивач звернувся до суду за захистом свої порушених прав та просить позов задовольнити в повному обсязі.

***Дайте правову оцінку.***

***Яке рішення прийме суд?***

**Задача 6.**

У жовтні 2022 року ОСОБА 1 подала позов до Солом'янського районного суду міста Києва проти Товариства з обмеженою відповідальністю «Фінансова компанія «Еліт Фінанс» (надалі – відповідач, ТОВ «ФК «Еліт Фінанс») та третіх осіб, які не мають самостійних вимог у справі: приватний нотаріус Київського міського нотаріального округу Остапенко Євген Михайлович та приватний виконавець виконавчого округу Дніпропетровської області Щигарцев Ігор В'ячеславович. У своєму позові вона просить суд здійснити наступні дії чи прийняти відповідні рішення:

– визнати виконавчий напис від 23 квітня 2021 року, вчинений приватним нотаріусом Київського міського нотаріального округу Остапенком Євгеном Михайловичем, зареєстрований в реєстрі за № 21586 про стягнення



з ОСОБА 1 на користь Товариства з обмеженою відповідальністю «Фінансової компанії «Еліт Фінанс» загальної суми заборгованості в розмірі 26 861,13 грн таким, що не підлягає виконанню.

В обґрунтування позовних вимог позивач послалась на те, що 14 лютого 2018 року між нею прийнято пропозицію на укладання угоди про надання кредиту № 501006523 від Акціонерного товариства «Альфа Банк», відповідно до умов якої позивачу було надано кредит готівкою в сумі 24 000,00 грн зі сплатою 17 % річних, строком на 48 %, з кінцевим терміном повернення кредиту 14 лютого 2022 року.

Відповідно до договору факторингу № 1 від 22 лютого 2021 року, укладеного між Акціонерним товариством «Альфа Банк» та Товариством з обмеженою відповідальністю «ФК «Форт» відступлено право вимоги за кредитним договором № 501006523 від 14 лютого 2018 року, укладеного між Акціонерним товариством «Альфа Банк» та ОСОБА 1.

23 лютого 2021 року між Товариством з обмеженою відповідальністю «ФК «Форт» та Товариством з обмеженою відповідальністю «Фінансова компанія «Еліт Фінанс» було укладено договір факторингу № 01-23-02/21, відповідно до умов якого відступлено право вимоги за кредитним договором № 501006523 від 14 лютого 2018 року, укладеного між акціонерним товариством «Альфа Банк» та ОСОБА 1.

Згідно з виконавчим написом № 21586 від 23 квітня 2021 року, вчиненим приватним нотаріусом Київського міського нотаріального округу Остапенком Євгеном Михайловичем з ОСОБА 1 стягнуто на користь Товариства з обмеженою відповідальністю «Фінансова компанія «Еліт Фінанс» за період з 14 лютого 2018 року по 20 квітня 2021 року суму заборгованості в розмірі: 14 661,55 грн – заборгованість за кредитом; 11 349,58 грн – заборгованість за відсотками за користування кредитом; 800,00 грн – заборгованість за штрафними санкціями; 50,00 грн – плата за вчинення виконавчого напису, що становить загальну суму 26 861,13 грн.

Постановою приватного виконавця виконавчого округу Дніпропетровської області Щигарцева Ігоря В'ячеславовича від 13 серпня 2021 року відкрито виконавче провадження НОМЕР 2 та звернуто стягнення на доходи боржника.

Позивач вважає, що вказаний виконавчий напис вчинено з порушенням вимог Закону України «Про нотаріат» та Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 22 лютого 2012 року № 296/5, оскільки відповідачем не надано всі необхідні документи, що підтверджують правомірність стягнення з позивача боргу, зокрема, оригіналу нотаріально посвідченого кредитного договору та документів, які б підтверджували безспірність заборгованості.

У зв'язку з вищевикладеним, позивач звернулась до суду за захистом своїх порушених прав та просить позов задовольнити в повному обсязі.

***Дайте правову оцінку.***

***Яке рішення прийме суд?***

**Завдання 1.** Складіть наступні процесуальні документи:

- спадковий договір;
- довіреність.

**Завдання для самостійної роботи до Теми 5:**

1. Скласти кросворд з теми.
2. Підготуйте проект свідоцтва про право на спадщину, при спадковій масі – житловий будинок, квартира, земельна ділянка.

**Індивідуальні завдання до Теми 5:**

1. Скласти 10 фабули задачі за даною темою та розв'язання до них.
2. Підготувати проект процесуальних документів з теми.
3. Підготуйте реферативні повідомлення (есе) за матеріалами публікацій в наукових періодичних виданнях, в яких висвітлюються актуальні проблеми посвідчення безспірних прав.

## **ТЕМА № 6. ПОСВІДЧЕННЯ БЕЗСПІРНИХ ФАКТІВ**

*Практичне заняття – 2 год.*

**План:**

1. Основні правила посвідчення правочинів.
2. Загальні правила посвідчення правочинів про відчуження житлового будинку, садиби, квартири, дачі, садового будинку, гаража, земельної ділянки, іншого нерухомого майна.
3. Посвідчення окремих видів правочинів: договорів застави (іпотеки), шлюбного договору, заповітів, договорів довічного утримання (догляду) та договорів про надання утримання, договорів доручення, довіреностей, спадкових договорів, посвідчення фактів, прийняття в депозит грошових сум.

**Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:** нотаріальне провадження щодо посвідчення безспірних прав, принцип безпосередності, принцип диспозитивності, нотаріальний процес, нотаріус, нотаріальна дія.

**Навички, які мають бути напрацьовані під час заняття:**

- ознайомлення з основними правилами посвідчення правочинів.

**Уміння, які мають бути вироблені під час заняття:**

- розкрити Загальні правила посвідчення правочинів про відчуження житлового будинку, садиби, квартири, дачі, садового будинку, гаража, земельної ділянки, іншого нерухомого майна;
- розкрити посвідчення окремих видів правочинів: договорів застави (іпотеки), шлюбного договору, заповітів, договорів довічного утримання (догляду) та договорів про надання утримання, договорів доручення, довіреностей, спадкових договорів, посвідчення фактів, прийняття в депозит грошових сум.

## **Методичні вказівки для підготовки до семінарського та практичного заняття**

Нотаріуси здійснюють посвідчення правочинів згідно з вимогами законодавства. Це стосується правочинів, для яких передбачена обов'язкова нотаріальна форма (наприклад, ст. 657 ЦК, ст. 18 Закону України «Про іпотеку», ст. 69 Сімейного кодексу України), а також угод, які сторони бажають надати нотаріальну форму, хоча це не є обов'язковим за законом (наприклад, договори про порядок володіння та користування спільним майном, про визначення часток або про зміну часток, договір доручення тощо).

У процесі посвідчення правочинів беруть участь різні особи, які мають інтерес до нотаріальної дії. Це можуть бути самі ініціатори правочину, їх представники, органи опіки та піклування, а також інші заінтересовані особи, які притягаються до участі у нотаріальному процесі з боку нотаріуса.

Під час розгляду цієї теми будуть розглянуті правила щодо посвідчення правочинів, пов'язаних з відчуженням різних видів нерухомості, таких як житлові будинки, садиби, квартири, дачі, садові будинки, гаражі, земельні ділянки, а також договори застави (іпотеки), шлюбні договори, заповіти, договори довічного утримання (догляду), угоди про надання утримання, договори доручення, довіреності, спадкові договори, посвідчення фактів, прийняття в депозит грошових сум тощо.

Нотаріуси та посадові особи органів місцевого самоврядування, які мають право вчиняти нотаріальні дії, можуть посвідчувати угоди, для яких передбачена обов'язкова нотаріальна форма згідно з законодавством, а також інші угоди за бажанням сторін. При цьому нотаріуси або посадові особи, які вчиняють нотаріальні дії, перевіряють відповідність змісту угоди вимогам закону та реальним намірам сторін (54 ЗУ).

### **Тематика рефератів:**

1. Вжиття нотаріусами та іншими посадовими особами заходів щодо охорони спадкового майна.
2. Порядок видачі із спадкового майна коштів на покриття певних витрат.
3. Накладання заборони на відчуження нерухомого майна, мета та значення цієї нотаріальної дії.
4. Підстави щодо накладання заборони на відчуження нерухомого майна.
5. Єдиний реєстр Міністерства юстиції України щодо об'єктів заборони відчуження нерухомого майна.
6. Характеристика і сутність нотаріальної дії, прийняття документів на зберігання.
7. Принцип безпосередності у нотаріальному провадженні щодо посвідчення безспірних прав
8. Принцип диспозитивності у нотаріальному провадженні щодо посвідчення безспірних прав.
9. Виконавчий напис нотаріуса як спосіб реалізації нотаріальної форми захисту цивільних прав.
10. Посвідчення та засвідчення безспірних фактів.

## Практичні завдання:

### Задача 1.

У серпні 2022 року ОСОБА 1 звернулася до Шевченківського районного суду міста Києва із позовом проти Товариства з обмеженою відповідальністю «Фінансова компанія «Інстафінанс» (далі – відповідач, ТОВ «ФК «Інстафінанс»), а також до приватного нотаріуса Київського міського нотаріального округу Бригіди Володимира Олександровича та приватного виконавця виконавчого округу Запорізької області Котули Артема Олександровича, в якому звертається до суду з проханням:

– визнати таким, що не підлягає виконанню виконавчий напис від 14 січня 2022 року № 2651, що вчинений приватним нотаріусом Київського міського нотаріального округу Бригідою Володимиром Олександровичем про стягнення заборгованості з ОСОБА 1 на користь Товариства з обмеженою відповідальністю «Інстафінанс».

В обґрунтування позовних вимог позивач послалась на те, що він вона дізналась про відкриття виконавчого провадження на підставі виконавчого напису, який був вчинений відповідно до укладеного між нею та Товариством з обмеженою відповідальністю «Інстафінанс» он-лайн кредитного договору – договору кредитної лінії № ID9037831 від 27 грудня 2020 року.

На думку позивача, вказаний виконавчий напис вчинено з порушенням вимог Закону України «Про нотаріат» та Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 22 лютого 2012 року № 296/5, оскільки відповідачем не надано всі необхідні документи, що підтверджують правомірність стягнення з позивача боргу, зокрема, оригіналу нотаріально посвідченого кредитного договору та документів, які б підтверджували безспірність заборгованості.

У зв'язку з вищевикладеним, позивач звернулась до суду за захистом своїх порушених прав та просить позов задовольнити в повному обсязі.

*Дайте правовий аналіз ситуації?*

*Чи правомірні вимоги позивача?*

*Яке рішення прийме суд?*

### Задача 2.

У червні 2018 року ОСОБА 1 подала позов до суду з метою визнання виконавчого напису приватного нотаріуса Київського міського нотаріального округу Чуловського В. А. стосовно іпотеки, виданої 9 листопада 2017 року під номером 26357, який передбачав стягнення іпотечного обтяження на нежитловий будинок пекарні за адресою 1. ОСОБА 1 просила відновити його право власності на цей майновий комплекс, заявляючи, що іпотека є недійсною. Вона також вимагала скасування електронних торгів з реалізації цього майна, проведених після отримання виконавчого напису, а також скасування акту приватного виконавця щодо реалізації іпотечного обтяження, виданого 26 квітня 2018 року. ОСОБА 1 також просила скасувати свідоцтво про придбання цього майна з прилюдних торгів, видане 19 липня 2018 року

на ім'я Приватного підприємства «АРМ-АГРО» приватним нотаріусом Каховського районного нотаріального округу Коршуною Л. А., а також виключити запис про державну реєстрацію цього майна – комплексу нежитлових будівель пекарні на ПП «АРМ-АГРО».

ОСОБА 1 у своєму позові пояснила, що 19 червня 2008 року вона уклала договір про надання кредитної лінії № Ф080824П (далі – кредитний договір) з Акціонерним комерційним банком «Укрсоцбанк», який тепер є Акціонерним товариством «Укрсоцбанк» (далі – АТ «Укрсоцбанк», банк). Згідно з цим договором ОСОБА 1 отримала суму в розмірі 29 000,00 доларів США з відсотковою ставкою 14 % на рік і терміном користування до 18 червня 2018 року.

Після того, як ОСОБА 1 не дотримувалася умов кредитного договору, банк звернувся до Третейського суду при Асоціації українських банків з проханням про дострокове стягнення заборгованості за кредитним договором. 28 липня 2010 року Третейський суд виніс рішення, в якому позов банку було задоволено частково, і ОСОБИ 1 було стягнуто на користь банку суму в розмірі 269 092,84 гривень, що становить заборгованість за кредитним договором.

Однак, 9 листопада 2017 року приватний нотаріус Київського міського нотаріального округу Чуловський В. А. склав нотаріальний напис під номером 26357, в якому рекомендував стягнути заборгованість ОСОБИ 1 за кредитним договором у сумі 62 860,65 доларів США.

***Дайте правовий аналіз ситуації?***

***Чи правомірні вимоги позивача?***

***Яке рішення прийме суд?***

**Задача 3.**

Михайленко В. заповів усе своє майно дружині О. Після смерті Михайленко О. (28.03.2022) залишилися дві доньки віком 14 та 16 років. Дружина О., звернулася до державної нотаріальної контори з заявою про прийняття спадщини та заявою про видачу свідоцтва про право на спадщину.

***Визначте основні повноваження нотаріуса при спадкуванні за заповітом?***

***Визначте час відкриття спадщини?***

***Визначте коло осіб, що належать до першої черги спадкування за законом?***

***Хто і яку частку від спадщини успадкує в даному випадку?***

***Відповідь обґрунтуйте.***

**Задача 4.**

Знаходячись в лікарні, перед операцією громадянин В склав заповіт і звернувся з проханням його посвідчити до чергового лікаря. При посвідченні такого заповіту був сам заповідач та черговий лікар. В ході операції громадянин В помер. Лікар передав заповіт та довідку про смерть жінці померлого.

***Визначте випадки при яких лікар може посвідчувати заповіт?***

***Чи порушена процедура та форма посвідчення заповіту?***

***Як мав діяти черговий лікар***

**Задача 5.**

Батько Г – М помер. Після його смерті відкрилася спадщина на все належне йому майно зокрема на житловий будинок з господарськими спорудами, що підтверджується випискою з книги по господарському обліку Лазірківської сільської ради, технічною документацією на будинок та довідкою Лазірківськогостаростинського округу від 07.04.2021 року № 345 та № 347.

Г. прийняв спадщину шляхом подачі 15.10.2019 року заяви нотаріусу, що підтверджується його заявою. Нотаріус постановою відмовив у видачі свідоцтва про право на спадщину за законом на житловий будинок з господарськими будівлями та спорудами у зв'язку з відсутністю у спадкоємця правостановлюючого документу на майно, яке належить спадкодавцеві, та державної реєстрації права власності на вказане майно.

***Чи правомірні дії нотаріуса?***

***Вирішіть справу.***

**Задача 6.**

Нотаріус отримав звернення від банку, громадянина Лебеденко і житлово-будівельного кооперативу № 155 (ЖБК № 155) для посвідчення договору, в якому вказані наступні умови: банк зобов'язується надати кредит Лебеденку на суму 31 000 доларів США для придбання квартири. ЖБК № 155 зобов'язується передати власність на трьохкімнатну квартиру Лебеденку, а Лебеденко зобов'язується сплатити ЖБК № 155 суму 20 000 доларів США з власних коштів і 31 000 доларів США з отриманого кредиту. Вказана квартира передається в іпотеку банку як забезпечення для повернення кредиту та сплати відсотків.

***Які аспекти нотаріус повинен пояснити?***

**Завдання 1.** Складіть наступні процесуальні документи:

- договір доручення,
- заповіт.

**Завдання для самостійної роботи до Теми 6:**

1. Підготувати тести з теми.
2. Скласти кросворд з теми.

**Індивідуальні завдання до Теми 6:**

1. Скласти 10 фабул задач та розв'язання до них за даною темою.
2. Підготувати проекти процесуальних документів з теми.

## ТЕМА 7. ОХОРОННІ НОТАРІАЛЬНІ ДІЇ

*Практичне заняття – 2 год.*

### **План:**

1. Вжиття заходів щодо охорони спадкового майна. Видача свідоцтва виконавцю заповіту.
2. Накладання заборони відчуження нерухомого й рухомого майна.
3. Прийняття документів на зберігання.

**Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:** спадщина, охорона спадкового майна, зберігання спадкового майна, договір на управління спадщиною, нотаріус, спадкоємці.

### **Навички, які мають бути напрацьовані під час заняття:**

- ознайомлення з охоронними нотаріальними діями.

### **Уміння, які мають бути вироблені під час заняття:**

- розкриття заходів щодо охорони спадкового майна. Видача свідоцтва виконавцю заповіту;
- розкриття та алгоритм дій з накладання заборони відчуження нерухомого й рухомого майна;
- розкриття та алгоритм з прийняття документів на зберігання.

### **Методичні вказівки для підготовки до семінарського та практичного заняття**

Охорона спадкового майна вимагає нотаріальних дій, які вчиняються відповідно до місця відкриття спадщини, встановленого згідно зі статтею 1221 Цивільного кодексу. Однак оскільки місце відкриття спадщини не завжди збігається з місцезнаходженням самого спадкоємного майна, нотаріус може вживати заходів щодо охорони останнього за місцем відкриття спадщини, будучи прямо присутнім там, або він може делегувати цю відповідальність іншому державному нотаріусу або посадовим особам органів місцевого самоврядування на місці розташування майна.

Нотаріус, який знаходиться на місці відкриття спадщини, приймає претензії від кредиторів спадкодавця. Ці претензії повинні бути подані у письмовій формі і приймаються без урахування строку на настання права на вимогу. Нотаріус не розглядає вимоги кредиторів і не вирішує їх. Однак він повідомляє про отримані претензії спадкоємців, які прийняли спадщину, або виконавця заповіту. Спадкоємці повідомляють нотаріуса, чи згодні вони виплатити заборгованість спадкодавця. Після отримання такої інформації нотаріус повідомляє кредиторів про результати. Якщо спадкоємець відмовляється погасити кредиторську претензію, нотаріус роз'яснює кредиторів процедуру судового стягнення. Для забезпечення охорони спадкового майна, нотаріус складає опис цього майна, призначає охоронця і передає майно йому на зберігання.

Нотаріус може накладити заборону на відчуження майна з метою забезпечення своєчасного виконання певного зобов'язання боржником. Ця нотаріальна дія проводиться за місцезнаходженням різних видів нерухомого майна, таких як житловий будинок, будівля, садиба, квартира, дача, садовий будинок, гараж, а також за місцем розташування земельної ділянки. Також, у випадках, передбачених законодавством, ця дія може бути проведена за місцем реєстрації рухомого майна. Основна мета накладання заборони полягає в тому, щоб забезпечити виконання боржником свого зобов'язання, заборонивши йому передачу чи продаж майна, поки зобов'язання не буде виконано.

Заборона може бути накладена на підставі спадкового договору, договору ренти, довічного утримання (догляду) або застави житлового будинку, будівлі, садиби, квартири, дачі, садового будинку, гаража, земельної ділянки або іншого нерухомого майна. Також, заборона може бути накладена при видачі свідоцтва про право на спадщину спадкоємцям фізичної особи, яка оголошена померлою. Заборона накладається шляхом розроблення відповідного запису про це на договорі або свідоцтві про право на спадщину. Цей запис підтверджує, що власник або спадкоємець не може відчужувати, продавати або передавати власність на майно, яке підлягає забороні, до виконання відповідних зобов'язань згідно з угодою або договором.

Згідно з чинним законодавством, нотаріус не має права накладати арешт на будь-яке майно. Ця компетенція належить слідчим і судовим органам в рамках кримінально-процесуального та цивільно-процесуального законодавства. У випадку накладання арешту на майно громадян, відповідні уповноважені особи або органи повинні повідомити про це органи нотаріату. Інформація про накладення арешту, отримана нотаріусом, повинна бути зареєстрована належним чином. Єдиний реєстр утримується Міністерством юстиції України, відповідальним за його функціонування. Адміністратором Єдиного реєстру є державне підприємство «Інформаційний центр» Міністерства юстиції України, яке має повний доступ до бази даних, відповідає за її утримання і ведення, забезпечує захист і конфіденційність даних, що містяться в реєстрі. Реєстраторами Єдиного реєстру є державні нотаріальні контори, державні нотаріальні архіви та приватні нотаріуси, які уклали відповідні угоди з адміністратором та мають прямий доступ до Єдиного реєстру через комп'ютерну мережу. Реєстратори отримують повідомлення про накладення або зняття заборон та арештів від інших державних нотаріальних контор, приватних нотаріусів, посадових осіб органів місцевого самоврядування, судових і слідчих органів, реєструють цю інформацію в Єдиному реєстрі та видають довідки про наявність або відсутність заборон чи арешту. Користувачами Єдиного реєстру є державні нотаріальні контори та приватні нотаріуси, які уклали відповідні угоди з адміністратором та мають доступ до Єдиного реєстру через комп'ютерну мережу. Вони отримують і перевіряють довідки про наявність або відсутність заборон і арештів. Отже, накладені заборони та арешти на рухоме майно обов'язково реєструються в Державному реєстрі застав рухомого майна.



### **Тематика рефератів:**

1. Методичні рекомендації щодо вчинення нотаріальних дій, пов'язаних із вжиттям заходів щодо охорони спадкового майна, видачею свідоцтв про право на спадщину та свідоцтв про право власності на частку в спільному майні подружжя.
2. Охорона спадкового майна і управління спадщиною: загальна характеристика, зразки нотаріальних документів.
3. Теоретичні та практичні проблеми диспозитивності в спадковому праві.
4. Вжиття заходів щодо охорони спадкового майна виконавцем заповіту та нотаріусом.
5. Охорона спадкового майна виконавцем заповіту: актуальні питання
6. Роль нотаріуса в захисті спадкових прав за законодавством України.
7. Актуальні питання охорони спадкового майна виконавцем заповіту.
8. Правове регулювання механізму охорони спадкового майна.
9. Здійснення, охорона та захист суб'єктивних спадкових прав.
10. Охорона спадкового майна в системі взаємодії норм цивільного і нотаріального законодавства України.

### **Практичні завдання:**

#### **Задача 1.**

У березні 2016 року ОСОБА 1 подала позов до суду проти ОСОБИ 2, ОСОБИ 3 та ОСОБИ 4, з метою отримання вироку про недійсність укладених договорів та скасування державної реєстрації, пов'язаної з цими договорами.

ОСОБА 1 подає позов, посилаючись на те, що протягом періоду з 9 травня 1992 року до 1 лютого 2010 року вона і ОСОБА 4 перебували в зареєстрованому шлюбі. Протягом цього періоду вони спільно придбали ряд нерухомих об'єктів, зокрема квартиру за адресою АДРЕСА 1, приміщення магазину в АДРЕСА 2, будівлю магазину-складу будівельних матеріалів у АДРЕСА 3, житловий будинок в АДРЕСА 4, будівлю гаражу з вбудованим житловим приміщенням за адресою АДРЕСА 4, а також будівлю столярного цеху та пилорами за адресою АДРЕСА 5. Деякі з цих об'єктів нерухомості були передані в іпотеку: квартира за адресою АДРЕСА 1 та приміщення магазину в АДРЕСА 2 були заставлені ЗАТ «ПроКредит Банк» на підставі іпотечних договорів від 25 квітня 2008 року № 0060-ІД02 та від 28 березня 2008 року № 0060-ІД 01, а будівля магазину-складу будівельних матеріалів у АДРЕСА 3 була заставлена ВАТ «Райффайзен Банк Аваль» за договором іпотеки від 15 травня 2007 року № 010/02-7/165-М.

*Дайте правовий аналіз ситуації.*

*Як регулюються питання по передачі в іпотеку приміщень та квартир?*

*Яке рішення прийме суд?*

## **Задача 2.**

В травні 2017 року ОСОБА 1 подала позов проти ОСОБА 2 з метою визнання заповіту, складеного ОСОБОЮ 3 і датованого 4 квітня 2014 року, недійсним. Позов мотивується тим, що чоловік позивачки, ОСОБА 3, помер. Заповітом, який був складений і засвідчений приватним нотаріусом Фоею Л. А., зареєстрованим в Вишгородському районному нотаріальному окрузі Київської області, ОСОБА 3 залишив квартиру за адресою АДРЕСА 1 ОСОБИ 4 (пізніше відома як ОСОБА 2), а всю іншу спадщину, незалежно від її місцезнаходження та складу, позивачці, ОСОБИ 1. Заповіт передбачав, що всі майнові права, які належать спадкодавцю на день його смерті, також належать ОСОБИ 1.

Після відкриття спадкової справи, позивачка дізналася про існування ще одного заповіту, складеного ОСОБОЮ 3 і датованого 28 травня 2014 року, який був посвідчений приватним нотаріусом Київського міського нотаріального округу Тараном Я. Є.. Відповідно до цього заповіту, ОСОБА 3 визначив ОСОБУ 2 як свого спадкоємця, передаючи йому всю свою власність, незалежно від її розташування та складу, включаючи рухоме та нерухоме майно, а також всі майнові права, які належатимуть йому на день смерті.

У період складання заповіту, який датується 28 травня 2014 року, ОСОБА 3 перебувала в дуже важкому фізичному стані і була постійно госпіталізована для лікування в онкологічній клініці з назвою ТОВ «Медична клініка «Інновація»», розташований за адресою АДРЕСА 2.

Позивачка стверджує, що заповіт, який був складений ОСОБОЮ 3 в лікарні за адресою АДРЕСА 2, та завірений приватним нотаріусом Тараном Я. Є. з Київського міського нотаріального округу, порушує положення Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 22 лютого 2012 року № 296/5. Згідно з пунктом 2 глави 1 та главою 10 цього Порядку, нотаріус повинен вчиняти нотаріальні дії в межах свого нотаріального округу. Тому, ця обставина може бути підставою для визнання заповіту нікчемним згідно зі статтею 1257 Цивільного кодексу України.

Позивачка просить, щоб було визнано заповіт, що був складений ОСОБОЮ 3 та посвідчений приватним нотаріусом Тараном Я. Є. 28 травня 2014 року, нікчемним. Цей заповіт був зареєстрований під номером 549 в реєстрі.

*Дайте правовий аналіз ситуації.*

*Який нотаріальний порядок складання заповіту?*

*Яке рішення прийме суд?*

## **Задача 3.**

У вересні 2018 року ОСОБА 2 подала позов до суду зі зустрічним позовом до ОСОБА 3, ОСОБА 1, ТОВ «ФК «Довіра та гарантія», а також до третіх осіб: приватного нотаріуса Юніна А. А. з Київського міського нотаріального округу та приватного нотаріуса Буйвала Г. В. з Шостківського міського нотаріального округу. Позов має на меті визнання ОСОБИ 2 добросовісним набувачем нерухомого майна.

Зустрічні позовні вимоги, які були пред'явлені у суді ОСОБОЮ 2, були обґрунтовані таким чином: 18 жовтня 2016 року між ОСОБОЮ 2 та ОСОБОЮ 3 був укладений договір купівлі-продажу квартири, на якому присутня була нотаріальна посвідка від Юніної А. А., приватного нотаріуса з Київського міського нотаріального округу. За даними Єдиного реєстру заборон відчуження об'єктів нерухомого майна, підготовлених приватним нотаріусом Антиповою І. В., відомості про обтяження, які були зафіксовані 17 жовтня 2016 року, були погашені. Також, за листом від ПАТ КБ «Правекс-Банк» від 17 жовтня 2016 року № 468, приватним нотаріусом Буйвалом Г. В., з Шостківського міського нотаріального округу, було вилучено інформацію про іпотеку на всі майно ОСОБИ 1. 21 жовтня 2016 року були внесені відомості про придбане нерухоме майно до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та Реєстру прав власності на нерухоме майно, Державного реєстру іпотек та Єдиного реєстру заборон відчуження об'єктів нерухомого майна щодо цієї квартири. Згідно з інформаційною довідкою, немає даних про реєстрацію інших речових прав, реєстрацію іпотеки та обтяжень щодо цієї квартири на момент укладання договору купівлі-продажу. Представник продавця ОСОБА 3 стверджував, що квартира, яку він продавав, не була подарована, відчужена іншим чином, не перебувала під арештом, заборонаю на відчуження або судовим спором, і не мала інших осіб з правами на неї. Покупець не приховував жодних обставин, що мають важливе значення, і він вірив, що продаж квартири не порушить права і законні інтереси інших осіб. Представник продавця також засвідчував, що заявлені права і надані документи відповідають вимогам законодавства, немає суперечностей між заявленими та зареєстрованими правами на нерухоме майно, яке є предметом договору, а також обтяженнями цих прав. Після вселення в куплену квартиру ОСОБА 2 провів ремонтно-будівельні роботи протягом двох років. За цей час ОСОБА 2 витратила приблизно 350 000,00 грн на ремонтні роботи в квартирі. Однак, при повному звільненні квартири, ОСОБА 3 знищив її повністю, демонтуючи опалювальні прилади, електрообладнання, сантехніку та все, що можна було відокремити. Попередній власник квартири, ОСОБА 1, разом з ОСОБОЮ 3, знав про іпотеку, яка була на квартиру в ПАТ КБ «Правекс-Банк», але, завдяки обману, незаконно заволоділи коштами в сумі 1 031 630,00 грн та незаконно продали квартиру. Незаконні дії продавця, ОСОБИ 1, та посередника, ОСОБИ 3, завдали значної майнової шкоди ОСОБИ 2, привласнивши гроші. ОСОБА 2 вважає себе добросовісним набувачем квартири, оскільки на момент укладання договору купівлі-продажу 18 жовтня 2016 року він не знав і не міг знати про будь-які порушення законодавства України, так як на той час квартира не перебувала під арештом, заборонаю на відчуження або в податковій заставі. Позивач вжив всіх можливих заходів для перевірки правомірності продавця щодо відчуження майна.

***Дайте правовий аналіз ситуації.***

***Хто такий добросовісний набувач?***

***Яке рішення прийме суд?***

#### **Задача 4.**

Кредитна компанія надала громадянину Шевчуку позику в розмірі 250 тис. грн. під заставу його двокімнатної квартири. Угода між сторонами передбачала, що Шевчук повинен повернути борг протягом двох років з моменту укладення договору. Проте, коли настав встановлений термін, сума боргу не була повернута. У зв'язку з цим, кредитна компанія звернулася до нотаріуса з проханням видати виконавчий напис.

Проте, нотаріус відхилив такий запит, посилаючись на те, що правочин між сторонами не був нотаріально посвідчений, а був оформлений лише іменною квитанцією.

***Чи правий нотаріус?***

#### **Задача 5.**

Нотаріус Наталія була свідком оформлення договору купівлі-продажу автомобіля між покупцем та продавцем. Після того, як учасники уклали договір та підписали його, Наталія нотаріально засвідчила підписи та видала оригінал договору покупцеві. Однак, деякий час після того, як договір було укладено, стало відомо, що продавець був особою, яка знаходилася у розшуку за вчинення злочину.

***Які заходи може вжити Наталія як нотаріус у цій ситуації, щоб запобігти подальшим негативним наслідкам?***

#### **Задача 6.**

Віктор звернувся до нотаріуса з проханням нотаріально посвідчити його підпис під договором купівлі-продажу нерухомості. Після того, як нотаріус перевіряв, що Віктор володіє необхідними документами та не має обмежень у правах, він нотаріально посвідчив підпис Віктора та засвідчив договір. Однак, через деякий час стало відомо, що Віктор підписав договір піддробленим підписом.

***Які заходи може вжити нотаріус для захисту свого власного ім'я та репутації у цій ситуації?***

**Завдання 1.** Складіть наступні процесуальні документи:

- договір іпотеки;
- договір купівлі-продажу нерухомого майна.

**Завдання для самостійної роботи до Теми 7:**

1. Підготувати презентацію з теми.
2. Підготувати есе за відповідною тематикою.

**Індивідуальні завдання до Теми 7:**

1. Скласти 10 фабул задач та розв'язання до них за даною темою.
2. Підготувати проекти процесуальних документів в межах теми.

## ТЕМА 8. НОТАРАЛЬНІ ДІЇ, СПРЯМОВАНІ НА НАДАННЯ ДОКУМЕНТАМ ВИКОНАВЧОЇ СИЛИ

*Практичне заняття – 2 год.*

### **План:**

1. Вчинення виконавчих написів.
2. Вчинення протестів векселів.

**Основні поняття, терміни та категорії, що підлягають засвоєнню:** захист цивільних прав нотаріусом; виконавчий напис нотаріуса; нотаріальне провадження з вчинення виконавчого напису; безспірність вимог; підстави вчинення виконавчого напису нотаріусом; стягнення за виконавчим написом нотаріуса; визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню.

### **Навички, які мають бути напрацьовані під час заняття:**

- розкриття вчинення виконавчих написів та протестів векселів.

### **Уміння, які мають бути вироблені під час заняття:**

- підстави вчинення виконавчого напису нотаріусом;
- стягнення за виконавчим написом нотаріуса;
- визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню.

### **Методичні вказівки для підготовки до семінарського та практичного заняття**

Виконавчий напис є офіційним документом, який видано нотаріусом і містить розпорядження щодо стягнення заборгованості від боржника у вигляді грошової суми або майна. Згідно з законодавством про виконавче провадження, цей документ є основою для примусового виконання вимог кредиторів.

Стягувач, який бажає отримати виконавчий напис, може звернутися до будь-якої нотаріальної контори або будь-якого приватного нотаріуса, незалежно від місцезнаходження стягувача, боржника та місця виконання в розписці.

Боржником, проти якого може бути застосовано стягнення на підставі виконавчого напису, можуть бути як фізичні особи, так і юридичні особи.

Терміни для вчинення виконавчого напису обчислюються з моменту, коли стягувач отримав право на примусове стягнення боргу. Якщо законодавством встановлений строк для вчинення виконавчого напису відповідно до даної незаперечної вимоги вже минув, то нотаріус має право відмовити у вчиненні нотаріальної дії. При цьому нотаріус зобов'язаний пояснити стягувачеві, що пропуск строку позовної давності не позбавляє його права звернутися до суду з позовом про відновлення строку і, відповідно,

розгляду справи щодо стягнення заборгованості. Таким чином, нотаріус наголошує стягувачеві, що неподання виконавчого напису у встановлений строк не означає, що він втратив свої права. Стягувач все ще може звернутися до суду з позовом про поновлення строку та вирішення питання щодо стягнення заборгованості.

Виконавчий напис має силу виконавчого документа згідно з Законом України «Про виконавче провадження». Після отримання виконавчого напису, державний виконавець у триденний строк приймає постанову про відкриття виконавчого провадження. У цій постанові встановлюється строк для добровільного виконання, який не перевищує семи днів, і боржник попереджається про примусове виконання після закінчення цього строку. Крім того, боржник зобов'язується сплатити виконавчий збір та витрати, пов'язані з проведенням виконавчих дій. Копії постанови направляються стягувачу, боржнику та нотаріусу, який склав виконавчий напис, не пізніше наступного дня. Для здійснення примусового стягнення можуть використовуватися різні заходи, такі як стягнення на майно боржника, заробітну плату, доходи, пенсію або стипендію боржника, вилучення певних предметів, зазначених у виконавчому написі, або інші заходи, необхідні для забезпечення виконання вимог виконавчого напису.

Виконавчий напис, якщо стягувачем або боржником є фізична особа, може бути піддано примусовому виконанню протягом трьох років. У разі всіх інших вимог строк для примусового виконання складає один рік з дня вчинення виконавчого напису, якщо законодавством не передбачено інші терміни (відповідно до статті 91 Закону про виконавче провадження).

Вексель є цінним папером, що містить безумовне письмове зобов'язання боржника у суворо встановленій формі. Вексель надає його володільцю (векселедержателю) безсумнівне право вимагати від боржника або акцептанта (особи, яка погодилась на оплату векселя) сплати визначеної суми грошей після закінчення строку зобов'язання, зазначеного у векселі. Якщо вексель, який був протестований нотаріусом за неплатіж, існує, то це служить підставою для вчинення виконавчого напису на нього відповідно до загальних правил.

#### **Тематика рефератів:**

1. Стан наукової розробки проблем, пов'язаних із виконавчим написом нотаріуса як способом реалізації нотаріальної форми захисту цивільних прав.
2. Методи наукового пізнання виконавчого напису нотаріуса як способу реалізації нотаріальної форми захисту цивільних прав та еволюція правового регулювання вчинення виконавчого напису нотаріуса.
3. Нотаріальне провадження як процесуальна форма вчинення виконавчого напису нотаріуса.
4. Поняття та правова природа виконавчого напису нотаріуса.
5. Підстави вчинення виконавчого напису нотаріусом.
6. Порядок вчинення нотаріусом виконавчого напису.

7. Здійснення стягнення за виконавчим написом нотаріуса.
8. Визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню.
9. Виконавчий напис нотаріуса: поняття та ознаки.
10. Процедура стягнення заборгованості за виконавчим написом нотаріуса.

### **Практичні завдання:**

#### **Задача 1.**

23 грудня 2014 року керівник Харківської місцевої прокуратури № 2 виступив в суді з позовом в інтересах Харківської міської ради проти ОСОБА 1 і ОСОБА 2. У позовній заяві просилось визнати недійсними деякі правочини, включаючи угоду про купівлю-продаж квартири та передачу спадщини місту Харкову.

У позовній заяві стверджується, що приватним нотаріусом Міссіяж О. А. з Харківського міського нотаріального округу Харківської області було засвідчено угоду про купівлю-продаж квартири на АДРЕСА 1, яку уклали ОСОБА 3 (представлений ОСОБОЮ 4 на підставі довіреності від 9 серпня 2013 року) та ОСОБА 1. Крім того, було зареєстровано право власності на цю квартиру на ОСОБУ 1. Іншими словами, у позовній заяві зазначається, що 4 липня 2014 року нотаріус Міссіяж О. А. підтвердив угоду про продаж квартири, яку уклали ОСОБА 3 (представлений ОСОБОЮ 4 за допомогою довіреності) та ОСОБА 1. Крім того, було офіційно зареєстровано, що ОСОБА 1 стала власником цієї квартири.

24 липня 2014 року ця квартира була подальше продана ОСОБИ 2.

Проте, виникли такі обставини: ОСОБА 3 померла, а також ОСОБА 4, який вважався представником ОСОБИ 3 при укладенні договору купівлі-продажу квартири 4 липня 2014 року.

Довіреність від 9 серпня 2013 року, яка була посвідчена приватним нотаріусом Міссіяж О. А. з Харківського міського нотаріального округу і зареєстрована під номером 2012, використовувалась при укладенні договору купівлі-продажу 4 липня 2014 року. Ця довіреність була видана ОСОБОЮ 5 для представництва своїх інтересів ОСОБИ 6. Крім того, 3 липня 2014 року до цієї довіреності були внесені зміни, зокрема стосовно довірителя, яким став ОСОБА 3, та представника, яким став ОСОБА 4.

В основі позовної заяви лежить аргумент, що під час посвідчення нотаріусом довіреності від 9 серпня 2013 року та укладення договорів купівлі-продажу 4 липня 2014 року та 25 липня 2014 року були порушені загальні вимоги законодавства, які стосуються правочинів. Це свідчить про недійсність цих документів. Крім того, після смерті ОСОБИ 3 не було заведено спадкову справу, не було видано свідоцтво про право власності на спадщину, а також відсутні заповіти та спадкові договори. Враховуючи ці факти, прокурор остаточно сформулював позовні вимоги та звернувся до суду з проханням:

– визнати недійсним правочин, здійснений у формі довіреності, яка була видана 9 серпня 2013 року, згідно з якою ОСОБА 3 дала повноваження ОСОБИ 4 виступати в якості її представника;

– визнати недійсними договір купівлі-продажу, який був укладений між ОСОБОЮ 3 та ОСОБОЮ 1, і який був посвідчений 4 липня 2014 року приватним нотаріусом Міссяж О. А. з Харківського міського нотаріального округу і зареєстрований під номером 977, а також договір купівлі-продажу, який був укладений між ОСОБОЮ 1 та ОСОБОЮ 2, і який був посвідчений 25 липня 2014 року приватним нотаріусом Харченко І. А. також з Харківського міського нотаріального округу і зареєстрований під номером 1617;

– визнати спадщину у вигляді квартири за адресою АДРЕСА 1, яка стала предметом спору після смерті ОСОБИ 3, від умерлої, та передати її у власність територіальної громади міста Харкова, представленої Харківською міською радою.

***Який порядок посвідчення довіреності нотаріусом?***

***Які повноваження та права надає довіреність?***

***Дайте правовий аналіз ситуації?***

***Яке рішення може прийняти суд?***

**Задача 2.**

28 квітня 2016 року ОСОБА 3 подала до суду позов та заяви про уточнення до ОСОБИ 5, ОСОБИ 6, ОСОБИ 4 та третьої особи – приватного нотаріуса Нехимчука К. Б. Зміст позову полягав у вимозі визнання недійсним заповіту, який був складений 19 червня 2015 року ОСОБОЮ 8, яка померла. В заповіті відображалось бажання ОСОБИ 8 передати свої чотири земельні ділянки відповідачам – ОСОБИ 5 та ОСОБИ 6.

Позов обґрунтовувався тим, що волевиявлення спадкодавця, яке було виражено у заповіті, не може бути вважатися вільним і законним через численні порушення, вчинені при його складанні та посвідченні нотаріусом. Зокрема, заповіт не мав підпису заповідача, а замість нього було підписано відповідачем ОСОБОЮ 4. Крім того, заповіт був посвідчений у присутності свідків, один з яких був родичем спадкоємців за заповітом. Також варто зазначити, що заповіт було прочитано заповідачу, яка мала проблеми зі слухом. Крім того, заповіт було складено за місцем реєстрації заповідача, яка на той момент проживала за іншою адресою, не у нотаріальній конторі. Крім того, час між нотаріальними діями приватного нотаріуса, який їх виконав, був дуже коротким, а враховуючи відстань між нотаріальною конторою та місцем проживання заповідача, такі дії фактично були неможливими. Текст заповіту також не відповідав обов'язковим вимогам, оскільки не містив підпису одного із свідків та відомостей про особу, яка підписала заповіт замість заповідача, крім пропису П.І.Б. такої особи.

Позивачка посилалась на наявність іншого заповіту, який був складений заповідачем на її користь у 2003 році, а також на вищенаведені обставини, що свідчили про порушення правил, встановлених пунктом 3



частини четвертої статті 1253, статтями 1247 і 1257 Цивільного кодексу України. Відповідно до цих положень, позивачка просила суд визнати заповіт, складений у 2015 році, недійсним зазначеними підставами.

***Які ознаки недійсного заповіту?***

***Дайте правовий аналіз ситуації?***

***Яке рішення може прийняти суд?***

**Задача 3.**

У лютому 2020 року ОСОБА 1 подала до суду позов, в якому заявляла про своє бажання визнати договір недійсним, укладений між нею та ОСОБОЮ 2, Публічним акціонерним товариством Комерційним банком «ПриватБанк» (далі – ПАТ КБ «ПриватБанк»).

Позовна заява є обґрунтованою на підставі того, що ОСОБА 1 перебувала у шлюбі з ОСОБОЮ 2 з 2 березня 2002 року.

Протягом шлюбу у них народилася дочка ОСОБА 3.

28 червня 2006 року ОСОБА 2 уклала договір найму житлового приміщення, яке знаходиться за адресою АДРЕСА 1.

З того моменту вони, разом з неповнолітньою ОСОБОЮ 3, проживали у цьому житловому приміщенні. Згідно з договором купівлі-продажу від 29 травня 2007 року, ОСОБА 2 набула це житло у власність.

Пізніше, ОСОБИ 1 стало відомо, що Івано-Франківським міським судом розглядається позов ПАТ КБ «ПриватБанк» проти ОСОБИ 2 щодо стягнення прострочених відсотків за користування кредитними коштами, що створює загрозу втрати житла для позивача та неповнолітньої дитини.

Зазначається, що 29 травня 2007 року був укладений договір про надання кредиту між керівником Івано-Франківського відділення № 2 Івано-Франківської Філії ЗАТ КБ «ПриватБанк» (який є правонаступником ПАТ КБ «ПриватБанк») та ОСОБОЮ 2. Згідно з умовами цього договору, ОСОБИ 2 був наданий кредит у сумі 31 500,00 доларів США з урахуванням відсотків за його користування. Термін дії кредитного договору передбачено до 29 травня 2037 року.

У пункті 7.3 розділу 7 кредитного договору зазначено, що забезпечення виконання зобов'язань за цим договором здійснюється за рахунок іпотеки нерухомого майна, а саме: житлової квартири АДРЕСА 2 .

На виконання указанного пункту кредитного договору того самого дня, 29 травня 2007 року, між керуючим Івано-Франківського відділення № 2 Івано-Франківської Філії ЗАТ КБ «ПриватБанк» та ОСОБА 2 було укладено договір іпотеки указаної вище квартири.

Посилаючись на те, що її неповнолітня дитина ОСОБА 3 проживала більше шести місяців на рік у житловому приміщенні, яке відповідачі без згоди органу опіки та піклування, в обхід прав та інтересів неповнолітньої дитини використали як заставне майно, ОСОБА 1 просила суд визнати недійсним з моменту укладення договір іпотеки від 29 травня 2007 року, укладений виконуючим обов'язки керуючого відділенням № 2 Івано-

Франківської філії ЗАТ КБ «ПриватБанк» та ОСОБА 2 на забезпечення виконання зобов'язань, що випливають із кредитного договору від 29 травня 2007 року № IFU0GK00000356, щодо передачі в іпотеку нерухомого майна, яке знаходиться за адресою: АДРЕСА 1.

***Дайте правовий аналіз ситуації?***

***Яке рішення може прийняти суд?***

**Задача 4.**

Віктор звернувся до нотаріуса з проханням нотаріально посвідчити його підпис під договором купівлі-продажу нерухомості. Після того, як нотаріус перевіряв, що Віктор володіє необхідними документами та не має обмежень у правах, він нотаріально посвідчив підпис Віктора та засвідчив договір. Однак, через деякий час стало відомо, що Віктор підписав договір піддробленим підписом.

***Які заходи може вжити нотаріус для захисту свого власного ім'я та репутації у цій ситуації?***

**Задача 5.**

При проведенні угоди купівлі-продажу квартири, продавець поведив себе дуже підозріло, невідомий чоловік який був рядом з продавцем дуже сильно давив на продавця, погрожував та квапив швидше підписати договір-купівлі продажу.

***Чи повинен нотаріус переконатися, що сторони не змушені підписати документ і не страждають від психологічного тиску?***

**Задача 6.**

До нотаріуса звернулися клієнти з приводу підписання договору купівлі-продажу квартири. Один із учасників не розуміє юридичну природу цього документу.

***Чи повинен нотаріус повідомити сторони про зміст документу, що підлягає підписанню?***

**Завдання для самостійної роботи до Теми 8:**

1. Підготувати проєкт процесуальний з документів в межах теми.
2. Підготувати тести з теми.

**Індивідуальні завдання до Теми 8:**

1. Скласти 10 фабул задач та розв'язання до них за даною темою.
2. Аналіз 3 судових рішень відповідно до тематики заняття.

## ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Історичні етапи розвитку нотаріату.
2. Система нотаріату.
3. Поняття нотаріату.
4. Завдання, принципи та функції нотаріальної діяльності.
5. Предмет і система дисципліни «Нотаріат України».
6. Місце нотаріату у правовій системі України.
7. Джерела правового регулювання нотаріальної діяльності.
8. Поняття нотаріального процесу та його стадії.
9. Суб'єкти нотаріального процесу.
10. Нотаріальні провадження та їх класифікація.
11. Видача свідоцтва про право на спадщину.
12. Видача свідоцтва про право власності на частку в спільному майні подружжя.
13. Видача свідоцтва про придбання арештованого нерухомого майна, а також заставленого майна з публічних торгів (аукціонів). Видача свідоцтва про придбання нерухомого майна, що є предметом іпотеки
14. Основні правила посвідчення правочинів.
15. Загальні правила посвідчення правочинів про відчуження житлового будинку, садиби, квартири, дачі, садового будинку, гаража, земельної ділянки, іншого нерухомого майна.
16. Посвідчення окремих видів правочинів: договорів застави (іпотеки), шлюбного договору, заповітів, договорів довічного утримання (догляду) та договорів про надання утримання, договорів доручення, довіреностей, спадкових договорів, посвідчення фактів, прийняття в депозит грошових сум.
17. Вжиття заходів щодо охорони спадкового майна. Видача свідоцтва виконавцю заповіту.
18. Накладання заборони відчуження нерухомого й рухомого майна.
19. Прийняття документів на зберігання.
20. Система нотаріальних органів та посадових осіб, які мають повноваження здійснювати нотаріальні дії в Україні. Визначення їх компетенції.
21. Вимоги до нотаріуса, помічника нотаріуса.
22. Правовий статус нотаріуса, помічника нотаріуса.
23. Вища кваліфікаційна комісія нотаріату.
24. Складання кваліфікаційного іспиту.
25. Видача та анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю.
26. Поняття і види нотаріальних дій. Нотаріальні провадження.
27. Місце та час вчинення нотаріальних дій.
28. Оплата вчинюваних нотаріальних дій.
29. Вимоги, що пред'являються до нотаріальних документів.
30. Участь представника при вчиненні нотаріальних дій.

31. Використання спеціальних бланків нотаріальних документів.
32. Реєстрація нотаріальних дій.
33. Відмова у вчиненні нотаріальних дій.
34. Інші правила вчинення нотаріальних дій.
35. Сучасні системи нотаріату та їх порівняльна характеристика.
36. Англосаксонський нотаріат та його основні риси.
37. Нотаріат класичної школи.
38. Відтворення правових стандартів системи класичного нотаріату у законодавстві України.
39. Поняття та елементи нотаріального процесу.
40. Поняття та система нотаріального права.
41. Правова основа діяльності нотаріату.
42. Джерела нотаріального права.
43. Організація нотаріату в Україні.
44. Органи та особи, які вчинюють нотаріальні дії.
45. Організація роботи державних нотаріальних контор.
46. Організація роботи державних нотаріальних архівів.
47. Приватна нотаріальна діяльність.
48. Нотаріальні дії, що вчиняють нотаріуси.
49. Нотаріальні дії, що вчиняються в державних нотаріальних архівах.
50. Нотаріальні дії, що вчиняються посадовими особами органів місцевого самоврядування.
51. Нотаріальні дії, вчинювані консульськими установами.
52. Заповіти і довіреності, прирівнювані до нотаріально посвідчених.
53. Вимоги до нотаріуса.
54. Порядок призначення на посаду і звільнення з посади державного нотаріуса.
55. Помічник нотаріуса.
56. Вища кваліфікаційна комісія нотаріату та порядок її роботи.
57. Положення про порядок видачі свідоцтва про право заняття нотаріальною діяльністю.
58. Реєстрація нотаріальної приватної діяльності.
59. Правовий статус приватного нотаріуса.
60. Права та обов'язки нотаріуса.
61. Зупинення приватної нотаріальної діяльності.
62. Припинення приватної нотаріальної діяльності.
63. Анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю.
64. Положення про порядок реєстрації приватної нотаріальної діяльності.
65. Заміщення приватного нотаріуса.
66. Професійне самоврядування нотаріусів.
67. Нотаріальна палата. Порядок її утворення та завдання.
68. Поняття та зміст нотаріальної діяльності.
69. Завдання нотаріальної діяльності.

70. Предмет нотаріальної діяльності.
71. Судова та нотаріальна цивільна юрисдикція.
72. Функції нотаріальної діяльності.
73. Нотаріат як інститут превентивного правосуддя.
74. Відмінність нотаріальної діяльності від інших галузей юридичної практики.
75. Гарантії нотаріальної діяльності.
76. Обмеження у праві вчинення нотаріальних дій.
77. Поняття нотаріального округу.
78. Діловодство консульських установ щодо нотаріальних дій.
79. Оплата вчинюваних нотаріальних дій.
80. Контроль за нотаріальною діяльністю.
81. Поняття та система принципів нотаріальної діяльності.
82. Принцип законності у нотаріальній діяльності.
83. Принцип диспозитивності у нотаріальній діяльності.
84. Принцип обґрунтованості нотаріальних актів.
85. Принцип сприяння фізичним та юридичним особам у реалізації їх прав.
86. Принцип дотримання таємниці вчинюваних нотаріальних дій.
87. Принцип безпосередності у нотаріальній діяльності.
88. Принцип державної мови нотаріального провадження.
89. Принцип державного регулювання нотаріальної діяльності.
90. Принцип доступності нотаріальної форми охорони та захисту цивільних прав.
91. Місце вчинення нотаріальних дій.
92. Відкладення і зупинення нотаріальної дії.
93. Нотаріальні акти-документи.
94. Реєстрація нотаріальних дій.
95. Час вчинення нотаріальної дії.
96. Встановлення правоздатності і дієздатності осіб, які звертаються за вчиненням нотаріальної дії.
97. Встановлення особи учасників цивільних правовідносин, які звернулися за вчиненням нотаріальної дії.
98. Підписання нотаріально посвідчуваних правочинів, заяв та інших документів.
99. Витребування нотаріусом документів, що є необхідними для вчинення нотаріальної дії.
100. Дії нотаріуса при виявленні порушення закону.
101. Відмова у вчиненні нотаріальної дії.
102. Видача дубліката нотаріально посвідченого документу.
103. Державне мито у нотаріальному провадженні.
104. Оскарження нотаріальних дій або відмови у їх вчиненні.
105. Загальні правила посвідчення правочинів.

106. Загальні правила посвідчення правочинів про відчуження нерухомого майна.

107. Посвідчення договорів довічного утримання. Посвідчення договорів ренти.

108. Посвідчення шлюбного договору.

109. Посвідчення заповітів.

110. Посвідчення договорів доручення. Посвідчення довіреностей.

111. Засвідчення вірності копій документів і витягів з них.

112. Засвідчення справжності підпису на документах.

113. Засвідчення вірності перекладу.

114. Посвідчення фактів, що громадянин є живим або перебуває в певному місці.

115. Посвідчення часу пред'явлення документів.

116. Прийняття в депозит грошових сум і цінних паперів.

117. Вчинення морських протестів.

118. Видача свідоцтв про право на спадщину.

119. Видача свідоцтв про право власності на частку в спільному майні подружжя.

120. Вжиття заходів до охорони спадкового майна.

121. Прийняття документів на зберігання.

122. Вчинення виконавчих написів.

123. Прийняття нотаріусами документів, складених за кордоном.

## **ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

**Форма проведення** – тестування.

**Порядок допуску до складання підсумкового контролю** – здобувач допускається до складання підсумкового контролю у разі, якщо ним виконані всі передбачені РПНД поточні завдання та сума балів поточного контролю **не менше ніж 40** (п.7.3.10. Положення про організацію освітнього процесу у ДДУВС).

Якщо сума балів поточного контролю менше ніж 40, Здобувач не допускається до підсумкового контролю і зобов'язаний доопрацювати завдання та набрати необхідну кількість балів (під час консультацій, за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій тощо).

Після проведення підсумкового контролю у навчальній групі, в якій навчається такий Здобувач, доопрацювання проводиться ним, як правило, протягом місяця після завершення сесії. При цьому у журналі обліку роботи навчальної групи проставляються як попередні бали, так і бали, отримані при доопрацюванні через дріб.

**Часові обмеження доступу до виконання завдань підсумкового контролю** – доступ до виконання завдань підсумкового контролю відкривається у день проведення згідно розкладу екзаменаційної сесії.

**Часові обмеження на безпосереднє виконання завдання** – здобувачу надається 1 год. 20 хв. для виконання тестового завдання.

**Кількість спроб на виконання тестів** – 1.

**Методичні вказівки щодо виконання тестових завдань** – тестове завдання складається з питання та чотирьох варіантів відповідей на нього, правильний варіант відповіді лише один.

**Порядок перескладання підсумкового контролю у випадку отримання негативного результату** – у випадку, коли здобувач отримує незадовільну підсумкову оцінку, йому надаються дві додаткові можливості для повторного складання: перша – під наглядом особистої педагогічної працівника, який проводив підсумковий контроль, і друга – у формі комісії, до складу якої входять найбільш досвідчені особи з кафедри, з обов'язковою участю керівника кафедри. Результати кожного повторного складання фіксуються в окремих додаткових відомостях (п. 7.4.22. Положення про організацію освітнього процесу у ДДУВС).

## СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Університет встановлює максимальну суму балів за всі види робіт з навчальної дисципліни – **100 балів**.

Зокрема, максимальні суми балів за аудиторну роботу, самостійну та індивідуальну роботу, а також підсумковий контроль становлять відповідно **30 балів, 30 балів та 40 балів**.

Під час **аудиторної роботи** здобувач отримує бали за кожен блок тем навчальної дисципліни «Нотаріат України». За кожен блок здобувач може отримати максимум **15 балів**. Перший блок включає Теми 1, 2, 3 і 4, а другий блок – Теми 5, 6, 7 і 8.

Оцінювання відповідей здобувача на занятті відбувається за такими критеріями:

**Відмінно (4)** відображає такі характеристики: учень **повністю освоїв питання**, які були розглянуті; він має **високий рівень** практичних навичок та вмінь; всі завдання, заплановані на занятті, **виконані повністю**. Учень виявляє стабільну активність та ініціативу під час заняття. Відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань та висловлення власної думки щодо дискусійних питань базуються **на глибокому знанні** чинного законодавства, теорії та практики застосування права;

**Задовільно (2-3)** означає, що питання, що були розглянуті, **в цілому засвоєні**, але практичні навички та вміння мають **поверхневий характер** і вимагають додаткової практики та закріплення. Учень виконав навчальні завдання, заплановані на занятті, але **деякі** види завдань були **виконані з помилками**.

**Незадовільно (0-1)** означає, що здобувач вищої освіти **не є готовим до заняття**. Він **не знає** більшої частини програмного матеріалу і має **труднощі з виконанням** завдань. Він невпевнено відтворює терміни і поняття, які розглядалися під час заняття, і **допускає серйозні помилки**. Він **не володіє** необхідними вміннями і навичками для розв'язання професійних завдань.

За **самостійну та індивідуальну роботу** здобувач отримує бали за різні види завдань, які оцінюються за їх складністю. Наприклад, публікація статті у фаховому виданні може принести **30 балів**, а написання та публікація тез доповідей на конференції – **15 балів**. Додатково оцінюються мультимедійні презентації (не більше 3 мультимедійних презентацій з обраних тем, де кожна оцінюється в максимум **5 балів**), тестові завдання (не більше 3 тестових завдань, 20 тестів в кожному завданні, де кожен оцінюється в максимум **5 балів**) та практичні задачі (не більше 3 практичних задач, де кожна оцінюється в максимум **5 балів**).

У процесі навчання здійснюється поточний контроль знань, який може проводитись різними способами, такими як усні або письмові тести, колоквиуми, оцінювання виступів на заняттях тощо. Цей контроль може здійснюватись як під час навчальних занять, так і в рамках індивідуальної та самостійної роботи з використанням платформи дистанційного навчання «Moodle».



## РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

### Основні нормативні акти:

1. Конституція України. Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

### Акти міжнародного права:

1. Загальна декларація прав людини. 10.12.1948 р. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL : [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_015#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text).

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Рада Європи; Конвенція – 04.11.1950 р. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL : [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_004#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text).

3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. ООН; Пакт – 16.12.1966. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL : [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_043#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text).

4. Конвенція, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів. Гаазька конференція з МПП; Конвенція – 05.10.1961 р. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL : [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_082#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_082#Text).

5. Конвенція про отримання за кордоном доказів у цивільних або комерційних справах. Конвенція – 18.03.1970 р. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL : [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_922#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_922#Text).

6. Конвенція про правову допомогу та правові відносини в цивільних, сімейних та кримінальних справах. Міжнародна угода від 22.01.1993 р. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL : [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997\\_009#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_009#Text).

### Закони України:

1. Цивільний процесуальний кодекс України. 18.03.2004 р. Кодекс. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.

2. Цивільний кодекс України № 435-IV від 16.01.2003 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

3. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.01.2003 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.

4. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.

5. Житловий кодекс України: Закон України від 30.06.1983 р. № 5464-X. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5464-10>.

### Монографії та інші наукові видання:

1. Борисова В. І., Баранова Л. М., Бірюкова А. І. та ін. Цивільне право: підручник: у 2 т. Харків : Право, 2015. Т. 2. 816 с.

### **Інтернет-ресурси:**

1. Офіційний веб-сайт Президента України. URL : <http://www.president.gov.ua>.
2. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL : <http://www.rada.gov.ua>.
3. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України. URL : <http://www.kmu.gov.ua>.
4. Офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України. URL : <http://www.mvs.gov.ua>.
5. Офіційний веб-портал судової влади в Україні. URL : <http://www.court.gov.ua>.
6. Офіційний веб-сайт СБУ. URL : <http://www.sbu.gov.ua>.
7. Офіційний веб-сайт Офісу Генерального прокурора України. URL : <http://www.gp.gov.ua>.
8. Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України. URL : <http://www.minjust.gov.ua>.
9. Єдиний реєстр судових рішень в Україні. URL : <http://www.reyestr.court.gov.ua>.
10. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL : <http://www.nbuv.gov.ua>.

## Для нотаток

---

Навчальне видання

**Карпенко Роман Валерійович**  
**Журавель Олег Євгенович**

НОТАРІАТ УКРАЇНИ

*Навчально-методичні рекомендації до семінарських та практичних занять  
(для здобувачів вищої освіти 4 курсу денної форми навчання  
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)  
Спеціальність: 081 Право)*

Редактор, оригінал-макет, дизайн – *Є. В. Коваленко-Марченкова,*  
*А. В. Самотуга*

---

Формат 60x84/16. Друк – цифровий.

Гарнітура – Times New Roman. Ум.-друк. арк. 3,97. Обл.-вид. арк. 4,25.

---

Надруковано у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ  
49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26, т. (056) 370-96-59

Свідоцтво про внесення до державного реєстру КВ № 6054 від 28.02.2018 р.